

Vergaderjaar 2014–2015

34 033

Initiatiefnota van het lid Nijboer over veilig en betrouwbaar bankieren in de 21^e eeuw

Nr. 4

VERSLAG VAN EEN ALGEMEEN OVERLEG

Vastgesteld 20 mei 2015

De vaste commissie voor Financiën heeft op 26 maart 2015 overleg gevoerd met Minister Dijsselbloem van Financiën over:

- **de initiatiefnota van het lid Nijboer over veilig en betrouwbaar bankieren in de 21ste eeuw (Kamerstuk 34 033, nr. 2);**
- **de brief van de Minister van Financiën d.d. 18 december 2014 houdende de kabinetsreactie op de initiatiefnota van het lid Nijboer over veilig en betrouwbaar bankieren in de 21ste eeuw (Kamerstuk 34 033, nr. 3);**
- **de brief van de Minister van Financiën d.d. 18 december 2014 houdende de beantwoording op toezeggingen gedaan tijdens het algemeen overleg Betalingsverkeer (27 863, nr. 58) van 10 september 2014 (Kamerstuk 27 863, nr. 59).**

Van dit overleg brengt de commissie bijgaand geredigeerd woordelijk verslag uit.

De voorzitter van de vaste commissie voor Financiën,
Duisenberg

De griffier van de vaste commissie voor Financiën,
Berck

Voorzitter: Duisenberg
Griffier: Berck

Aanwezig zijn zeven leden der Kamer, te weten: Tony van Dijk, Duisenberg, Groot, Merkies, Nijboer, Omtzigt, Aukje de Vries,

en Minister Dijsselbloem van Financiën, die vergezeld is van enkele ambtenaren van zijn ministerie.

Aanvang 14.00 uur.

De **voorzitter**: Dames en heren. Ik open dit algemeen overleg over betalingsverkeer. Ik heet de mensen op de publieke tribune van harte welkom, evenals de ambtenaren van het Ministerie van Financiën. Ik heet de Minister in twee hoedanigheden welkom: als de heer Dijsselbloem en als Minister. Ook de initiatiefnemer, de heer Nijboer, en zijn adviseur tevens beleidsmedewerker van de Partij van de Arbeid, Hugo ten Zijthoff, zijn van harte welkom.

Op de agenda staan de initiatiefnota van de heer Nijboer en de reactie daarop van de regering. Verder staat op de agenda de brief van de Minister van Financiën waarin hij antwoordt op de toezeggingen die zijn gedaan tijdens het algemeen overleg over betalingsverkeer in september 2014.

Anders dan de leden gewend zijn, kunnen zij nu vragen stellen aan de initiatiefnemer. Verder kunnen zij vragen over de initiatiefnota stellen aan de heer Dijsselbloem, als adviseur van de Kamer, maar ook als de opsteller van de brief van de regering.

Mevrouw **Aukje de Vries** (VVD): Voorzitter. Ik hoop dat wij er zo ook nog uitkomen. Ik weet niet zeker of ik altijd even duidelijk kan aangeven op welke rol van de Minister mijn vraag van toepassing is. Ik doe mijn best. Ik bedank de heer Nijboer voor het agenderen van dit onderwerp. Het is altijd veel werk om zo'n nota op te stellen. Ik zal de drie hoofdpunten zo langslopen. Ik moet wel eerlijk zeggen dat veel zaken naar mijn mening al in de praktijk zijn geregeld, zoals de bewijslast die al bij de banken ligt, of niet kunnen worden geregeld omdat het Europese regelgeving betreft die om maximale harmonisatie vraagt. Daarnaast zijn de afgelopen periode al een heleboel zaken in gang gezet. Ik kom daar bij de verschillende onderwerpen nog op terug.

Ik begin met veilig internetbankieren. In 2014 is de fraude gehalveerd en dat geldt voor alle betalingsmiddelen. Mijn fractie is van mening dat consumenten net als banken een eigen verantwoordelijkheid hebben bij het veilig online bankieren. Die verantwoordelijkheden moeten in balans zijn. Het is dan ook niet onredelijk dat consumenten ook enige veiligheidsmaatregelen nemen. Het is goed dat partijen als de Nederlandse Vereniging van Banken en de Consumentenbond hierover in het verleden afspraken hebben gemaakt. Die afspraken zouden eind 2014 worden geëvalueerd. Wat is daaruit gekomen? Welke resultaten heeft dit opgeleverd? Deze vraag is zowel aan de initiatiefnemer als aan de Minister gericht.

De Minister schrijft dat hij wil kijken naar de mogelijkheid van het gebruik van een lidstaatoptie voor het inperken van de aansprakelijkheid van de consument. Wat brengt hem daartoe nu de fraude met het betalingsverkeer is gehalveerd en de uniforme veiligheidsregels lijken te werken? Klopt het dat banken in gevallen waarin geen sprake is van grove opzet of nalatigheid, de schade nu al volledig vergoeden? Dit is een vraag aan de initiatiefnemer.

Mijn fractie zet vraagtekens bij het voorstel voor de bescherming van zzp'ers en het mkb. Ik begrijp dat de Minister dit voorstel nog zal bekijken. Wat houdt die lidstaatoptie precies in? Wat vinden de betrokken organi-

aties als ZZP Nederland, MKB Nederland en Ondernemend Nederland (ONL) daarvan? Ik ben verder benieuwd wat het gebruik van die lidstaat-optie betekent voor de kosten van het betalingsverkeer voor deze groep. Dit is een vraag aan zowel de initiatiefnemer als de Minister. Verder vraag ik specifiek aan de Minister of dit ook een precedentwerking kan hebben op andere bancaire zaken voor het mkb. Ik verwacht dat de kosten voor de financiering van het mkb zullen toenemen als dit heel breed wordt toegepast. Dat is slecht voor de economie.

Op dit moment is de beschikbaarheid van online betalingssystemen dicht bij de 100%. De vraag aan de initiatiefnemer is dan ook welk probleem er nu eigenlijk is. Er is al afgesproken dat er beschikbaarheidsnormen komen. Moet er nu nog aanvullend iets worden geregeld of is wat door de Minister op verzoek van de Kamer in gang is gezet, voldoende?

Ik heb nog een vraag aan de Minister. Detailhandel Nederland heeft laten weten dat men de norm van 99% voor iDEAL naar 100% wil krijgen. Is dat überhaupt haalbaar en is dat niet een heel dure exercitie? Zou het niet beter zijn om naar alternatieven te zoeken die kunnen worden gebruikt als iDEAL even niet werkt opdat er op andere manieren kan worden betaald? De heer Nijboer schrijft over het maandagochtendprobleem bij betaaltransacties en doet een voorstel voor de verwerking van betaaltransacties in de weekenden en op zon- en feestdagen. Ik ben blij dat de Partij van de Arbeid het voorstel van de VVD en D66 op dit punt omarmt. Naar die mogelijkheid wordt al onderzoek gedaan en ik begrijp dat het Maatschappelijk Overleg Betalingsverkeer (MOB) in het tweede kwartaal van dit jaar met uitkomsten zal komen. Ik ben wel benieuwd naar de stand van zaken. Ik weet niet wie deze vraag het beste kan beantwoorden, de Minister of de initiatiefnemer.

Minister **Dijsselbloem**: Ik denk de initiatiefnemer.

Mevrouw **Aukje de Vries** (VVD): En ik denk de Minister.

Ik ben het met de PvdA eens dat klantgegevens van de klant zijn en dat de klant dan ook zelf moet beslissen wat er met de gegevens gebeurt. Er zijn natuurlijk waarborgen in wet- en regelgeving. Ik heb begrepen dat wordt gewerkt aan een herziene gedragscode voor de verwerking van persoonsgegevens door de banken. Wat moet er volgens de PvdA nog meer worden geregeld? Als zij werkelijk van mening is dat de klantgegevens van de klant zijn, is het de vraag hoe dat te rijmen is met een voorstel voor een verbod.

Ik heb met de heer Koolmees van D66 afgesproken dat ik mede namens hem enkele opmerkingen zal maken over nummerportabiliteit en de Overstapservice. Onze fracties zijn voorstander van gemakkelijker overstappen. Dit levert meer concurrentie op en zeker met al het gedoe met de salarissen, zal het stemmen met de voeten daardoor gemakkelijker worden. De Minister heeft in Europa aangekaart dat Nederland die nummerportabiliteit mogelijk wil maken. Wat is de stand van zaken van dat overleg? Het lijkt ons heel ver weg te liggen. Daarom dringen wij erop aan dat wij alvast in Nederland bekijken hoe het overstappen kan worden vergemakkelijkt door nummerportabiliteit, bijvoorbeeld via een converteertabel, of door verbeteringen in de Overstapservice, zoals digitalisering of het verminderen van de handelingen van de klant.

Mijn laatste punt heeft betrekking op de aangekondigde richtlijn betaaldiensten. Er verschijnen steeds meer zaken in stukken en dan wordt daarin een klein onderdeelje van zo'n zaak geregeld. Mijn fractie heeft behoefte aan een totaaloverzicht van de zaken die in deze richtlijn worden geregeld of daardoor zullen veranderen.

De heer **Groot** (PvdA): Voorzitter. Veilig en betrouwbaar bankieren is een heel belangrijk onderwerp. Ik bedank de heer Nijboer dan ook voor deze initiatiefnota. In het nieuwe wildwest van de interneteconomie verdient de

consument een betere bescherming. Ik verwacht dat dit thema in de komende jaren steeds meer aandacht zal krijgen. Dank ook voor de kabinetsreactie op de initiatiefnota die, zoals mevrouw De Vries al zei, in sommige opzichten geruststellend is. Dit geldt voor het feit dat de bewijslast bij betwiste betalingen nu al bij de bank ligt. Ik ga ook een heel eind mee in de gedachte dat er sprake moet zijn van enig eigen risico voor de klant. Ik wijs het Raadscompromis dat de aansprakelijkheid beperkt tot € 50. Dat gaat dus de goede kant op.

De kabinetsreactie is in andere opzichten wat minder geruststellend. Ik doel dan met name op het sneller afhandelen van betaaltransacties in het weekend. De banken stellen dat dit om veel investeringen vraagt en dat daarvoor een Europese aanpak nodig is. Zij zouden op dit punt met een visie komen. Hoe staat het daarmee, vraag ik aan de Minister maar ook aan de initiatiefnemer. Hetzelfde geldt voor de lidstaattoptie met betrekking tot de inperking van aansprakelijkheid van de klant als er geen sprake is van fraude of opzet. De Minister heeft laten weten dat hij zal bezien of die kan worden uitgebreid tot zzp'ers en kleine ondernemers. Hoe ver is hij met zijn reflectie gevorderd? Kunnen wij op dit punt iets van hem verwachten?

In het kader van de betrouwbaarheid van systemen wordt geschermd met percentages tot 99,95%. Dat kan ik niet helemaal plaatsen, gelet op de klachten die met enige regelmaat worden geuit. Vanochtend was er weer een bericht van het midden- en kleinbedrijf dat er wel degelijk storingen optreden. Hoe betrouwbaar zijn de cijfers over de betrouwbaarheid van de systemen? Wat wordt nu precies wel en niet gemeten?

Het belangrijkste punt van de nota heeft betrekking op de vraag wie eigenaar is van de data, de klant of de bank. Die vraag wordt vooral ingegeven door het streven naar bescherming van de privacy. Ik vraag de Minister en de initiatiefnemer waar naar hun mening de grens ligt. Kan de bank levenslang met alle data over jouw betaaldrag op de loop gaan als je één keer op ok hebt geklikt? Hoe ziet die toestemming er precies uit? Waar ligt de grens tussen het eigen gebruik van data en het ter beschikking stellen aan anderen? Mag bijvoorbeeld een bank die verzekeringen verkoopt, gebruikmaken van die data en mag een bank die geen verzekeringsproducten verkoopt, die data aan andere partijen verkopen? Komt het gelijke speelveld tussen de banken dan niet in het gedrang?

Zou bij de bescherming van de klantgegevens ook moeten worden gekeken naar near banks zoals Google en Apple die steeds meer betaaldiensten ontwikkelen? Zou daar niet eenzelfde bescherming van klantgegevens op zijn plaats zijn? Zijn er initiatieven gaande op dit punt? Ik deel de waarneming van mevrouw De Vries over nummerportabiliteit. Wij zijn intussen zo ver dat er in Europa blijkbaar geen stappen worden gezet die de nummerportabiliteit verder weg brengen, maar die komt ook niet dichterbij. Houden wij elkaar nu voor de gek? Zouden wij niet moeten vaststellen dat dit gewoon een no go is? Het lijkt mij tijd om nu eens duidelijk te maken of dit nog wat wordt of niet.

De heer **Tony van Dijck** (PVV): Voorzitter. Ook ik bedank de initiatiefnemer, de heer Nijboer, voor dit stuk. Op zichzelf is het een goed stuk. Veel dingen wisten wij al en die hebben al de aandacht, maar het is goed dat dit initiatief wordt genomen.

Vorig jaar is het betalingsverkeer een aantal keren door ddos-aanvallen uit de lucht geweest. Het is mij opgevallen dat hieraan weinig aandacht wordt besteed. Daarom vraag ik nu aan de Minister hoe het daarmee staat. Tijdens een hoorzitting vorig jaar bleek dat er nog steeds ddos-aanvallen zijn, maar de banken hebben hun beschermingsmuur beter ingericht en daarmee hun weerbaarheid vergroot. Hoe staat het nu met die aanvallen? Hoe kwetsbaar is ons betalingssysteem op dit moment

voor dergelijke aanvallen? Kunnen die zo weer oppoppen of zijn wij daartegen beschermd?

De initiatiefnemer is van mening dat zzp'ers beter moeten worden beschermd. Ik sluit me daarbij aan. In Nederland zijn bijna één miljoen zzp'ers. Hoe klein je ook bent, contant geld raakt steeds meer op de achtergrond. Daarom willen zzp'ers ook een pinautomaat. Zij willen gefaciliteerd worden en zij vragen om bescherming tegen criminelen. Het is niet van deze tijd dat transacties alleen tussen 09.00 uur en 17.00 uur op werkdagen worden verwerkt. Dat moet gewoon realtime 24/7 kunnen in deze 24/7-economie. Natuurlijk moet de privacy van de klanten voorop staan. Ik vind de reactie van de Minister slappe hap. Hij vindt het eigenlijk wel goed zo, of hij wendt het een beetje af met de opmerking dat het te duur is: transacties 24/7 zijn te duur, de bescherming van zzp'ers zal worden bezien, het eigen risico van € 150 wordt misschien € 50 maar dat ligt aan de Europese Commissie. Het wordt allemaal toch een beetje afgehouden en ik had wat meer doorzettingsmacht van de Minister verwacht.

De PVV maakt zich grote zorgen over Google Wallet, Apple Pay en Samsung Pay. Vandaag las ik dat Facebook daar ook mee begint. Ze zien allemaal dat er geld kan worden verdiend met het betalingsverkeer. Google is daarvan een mooi voorbeeld. Ik weet niet of de Minister of de initiatiefnemer wel eens op Google een reisje naar Turkije of Curaçao heeft gezocht. Ik heb dat laatste gedaan en als ik nu Google of telegraaf.nl intik, krijg ik tot op de dag van vandaag steeds weer reisjes naar Curaçao aangeboden. Dit komt niet uit de lucht vallen. Google heeft mij dus een keer getraceerd en ik word daar tot op de dag van vandaag mee om de oren geslagen. Vervolgens lees ik dat Google 15 miljoen boete krijgt van het College bescherming persoonsgegevens voor het feit dat die gegevens worden gebruikt zonder dat daarvoor toestemming is gevraagd. 15 miljoen boete is natuurlijk peanuts voor een bedrijf als Google. Is dat nu het enige wapen dat wij tegen Google en andere bedrijven hebben die onze gegevens ongevraagd gebruiken voor bijvoorbeeld reisorganisaties? Wij hebben vorig jaar kunnen lezen dat ING de proef voor commercieel gebruik eventjes heeft uitgesteld vanwege alle maatschappelijke ophef. Die is echter niet van de baan. ING ziet ook dat er geld kan worden verdiend met onze gegevens. De bank weet precies waar je pint en ik ga ervan uit dat vrijwel iedereen tegenwoordig nog maar 10% contant betaalt en voor de rest pint. De bank weet dus precies wat je waar doet, wat je koopt en noem maar op. Dat zijn interessante gegevens. Ik ben van mening dat wij ons daartegen moeten wapenen, ook met het oog op een gelijk speelveld. Daarom vraag ik aan de Minister hoe hij kan voorkomen dat commerciële bedrijven als Google, Apple, Samsung en straks ook Facebook er met betaalgegevens vandoor gaan en daarmee commercieel aan de haal gaan zonder dat de klant dat wil. Wij weten allemaal dat je cookies moet accepteren als je iets wilt vinden op het internet. Als je dan op akkoord hebt geklikt, kun je niet meer terug. Je hebt het eenmaal geaccepteerd en dat geldt dan tot in lengte van dagen. Accepteer je het niet, dan kom je niet op de website van bijvoorbeeld Elsevier of De Telegraaf. Daarom klikt iedereen maar «ja, ik accepteer» aan. Dat moeten wij zien te voorkomen. Ik ben van mening dat de Minister de consument moet beschermen. Dit zijn betaalgegevens en het gaat niet om een reisje naar Curaçao.

Wil de Minister de 5 km-norm voor geldautomaten vastleggen? Daarmee wordt nu een proef gedaan en de PVV is van mening dat betaalautomaten voor iedereen binnen een straal van 5 km bereikbaar moeten zijn. Ik lees in de initiatiefnota niets over Brink's. Het feit dat er vorig jaar vanwege een staking bij Brink's 700 geldautomaten leeg waren en mensen niet terechtkonden bij de geldautomaten van de Rabobank is natuurlijk zorgelijk. Hoe kan de Minister ervoor zorgen dat dit nooit meer gebeurt? Daarmee geven wij ons toch over aan de nukken van een Brink's.

Als zij de geldautomaten niet bijvullen, kunnen zij de economie platleggen.

De heer **Merkies** (SP): Voorzitter. Ook mijn waardering voor de initiatiefnemer van deze nota. Ik herken er heel veel in. De heer Nijboer zijn veel samen opgetrokken als er werd gesproken over betalingsverkeer, met name over steringen. Ik heb vanochtend en gisteren gekeken op allestoringen.nl, maar de site bleek een storing te hebben. Dit is enigszins cynisch, maar toen de site nog wel bereikbaar was, las ik dat onze banken wereldwijd kampioen steringen zijn. Ik weet niet precies hoe dat wordt gemeten. ING zou de meeste steringen hebben. Kan de Minister zeggen wat er klopt van deze berichtgeving? De banken wijzen er steeds op dat je naar de hele keten moet kijken. Dat is natuurlijk waar, maar uiteindelijk ligt er toch een eindverantwoordelijkheid bij de banken. Zij zouden daarover veel transparanter moeten zijn en niet alleen maar naar die 99 komma zoveel procent kijken. Iedereen moet weten wanneer en waar er steringen zijn.

Over anderhalve week is het Pasen. De heer Nijboer heeft al aangegeven dat het goed zou zijn als de betalingen ook in het weekend en op feestdagen worden verwerkt. Wij mogen niet in dezelfde situatie verzeild geraken als vorig jaar. Ik sluit mij daar uiteraard bij aan. De Minister antwoordt dat de betaalinfrastructuur complex en gefragmenteerd is en voor een groot deel in het buitenland zit. Daarom moeten wij een Europese oplossing afwachten. Dat klinkt erg passief. Kunnen wij niets meer doen?

Ik sluit mij op het punt van het veilig online bankieren aan bij de opmerking van de heer Nijboer dat de bewijslast moet worden omgekeerd. De consument hoeft niet te bewijzen dat hij niet met grove opzet heeft gehandeld of nalatig is geweest; dat is aan de bank. De Minister schrijft dat de bewijslast bij de bank ligt. Is de heer Nijboer daarmee tevreden gesteld? Klopt dit in zijn beleving?

Ik heb eerder gewezen op een hinderlijk punt voor de rekeninghouders. Als zij hun afschrijvingen zien, herkennen zij niet altijd wat zij hebben gekocht. Als je bijvoorbeeld een treinkaartje hebt gekocht, staat op het afschrift: World pay customer payments. Aan het bedrag kun je dan herkennen dat het betrekking heeft op het treinkaartje dat je eerder hebt gekocht. Kan dit echt niet anders? Ook hier wordt geantwoord dat het aan de Europese regels ligt, maar ik hoop dat wij er toch wel iets aan kunnen doen.

De bescherming van de privacy is ook voor mij een belangrijk punt. De techniek schrijdt voort en daarmee verandert ook het speelveld. Wij krijgen digitale portemonnees op onze smartphone. Dat is prima, maar dan moet de overheid daarin wel meegaan in de regels die zij stelt. Als je passief blijft, regelt de markt het en zal de privacy altijd de verliezer zijn. Ik heb specifieke vragen gesteld over Google Wallet en Apple Pay. De Minister antwoordt dat voor hen dezelfde regels gelden als voor de banken. Voor alle geldt de Wet bescherming persoonsgegevens, maar voor de banken is dit iets verder uitgewerkt in de Gedragscode Verwerking Persoonsgegevens Financiële Instellingen. Nu lijkt het er bijna op dat die gedragscode geen toegevoegde waarde heeft. Ik waag dat toch te betwijfelen. Ik meen dat die gedragscode wel degelijk extra waarde heeft. De gegevens moeten echt worden gebruikt voor de betaling. Zo wordt ervoor gezorgd dat ze niet gecommmercialiseerd worden. Volgens mij maken meerderen van ons zich hierover zorgen. Dit geldt met name voor bedrijven als Google die vooral van reclame-inkomsten afhankelijk zijn en daardoor wat agressiever zullen handelen. Wij hebben vandaag al het voorbeeld van Curaçao gehoord. Ik krijg steeds aanbiedingen van Slowakije, maar daar ben ik al geweest. Misschien moeten ze dat nog een beetje aanpassen. Toch is dit belangrijk. Het mag niet voorkomen dat als je iets hebt aangevinkt op bladzijde 42, je daaraan vastzit. De consument

moet toch op de een of andere manier worden beschermd. Je mag ook niet vragen naar ras, religie of politieke overtuiging. Dat is met een reden gedaan. Bijzondere betaalgegevens worden wel beschermd. Zou dat hier ook niet moeten gelden?

In de dunbevolkte gebieden verdwijnen de pinautomaten. De Autoriteit Consument & Markt (ACM) heeft ingestemd met afspraken over de plaatsing in Zeeuws-Vlaanderen waar een pilot wordt uitgevoerd. Het is de vraag hoe snel dit kan worden opgeschaald. Er zou nu een vergelijking kunnen worden gemaakt met de witte vlekken in andere gebieden in Nederland. De vraag is dan of de witte plekken in Zeeuws-Vlaanderen nu sneller verdwijnen dan elders. Je moet die witte vlekken dan natuurlijk wel in kaart hebben. Zorgt de Minister ervoor dat die witte vlekken, dus de dorpen en woonkernen waar geen pinautomaten meer zijn, in kaart worden gebracht om die vergelijking te kunnen maken? Ik ga ervan uit dat dit beleid verder wordt uitgerold als de pilot is afgesloten. Hoe snel gaat dat?

De Minister schrijft ons dat hij onze zorg over de nummerportabiliteit aan de Eurocommissaris heeft overgebracht. Wat was diens reactie? Was hij enthousiast? Wilde hij hier meteen aan meewerken? Zijn er wellicht plannen om een verkennend onderzoek uit te voeren? Wij hebben een besloten overleg gevoerd en dat is altijd een beetje een probleem. Het lijkt mij goed om dit nog eens onder de aandacht te brengen.

De **voorzitter**: Ik stel voor dat wij eerst het antwoord van de Minister afwachten.

De heer **Merkies** (SP): Stel dat de Europese Commissie niets voelt voor een verkennend onderzoek, kunnen wij dan uit Nederland een verkennend onderzoek doen naar de mogelijkheden voor de invoering van nummerportabiliteit?

De heer **Omtzigt** (CDA): Voorzitter. Ik bedank allereerst de heer Nijboer voor zijn doorwrochte initiatiefnota over een zeer relevant onderwerp. Wij spreken hier vaak over miljardenbedragen en allerlei andere dingen, maar het betalingsverkeer is een essentieel onderdeel van onze markteconomie. Als dat hapert, moet dat worden opgelost. Ik kan dus ook met de meeste beslispunten instemmen. Ik hoop aan het einde van dit overleg van de Minister te horen welke beslispunten zullen worden uitgevoerd en waar er nog hobbels op Europeesrechtelijk vlak of elders liggen die wellicht om een andere aanpak vragen.

Ik ben het ermee eens dat de verantwoordelijkheid voor de veiligheid van internetbankieren grotendeels bij de bank moet liggen. Kan de heer Nijboer toelichten hoe ver dat «grotendeels» moet gaan? Als iemand echt bewust onveilig bezig is, als hij weet dat zijn computer is geïnfecteerd met allerlei virussen en als hij onveilige sites bezoekt, hoe ver kun je dan nog gaan met de opmerking dat de bank aansprakelijk blijft? Hoe leg je die grens?

Ik deel de opvatting van de heer Nijboer dat zzp'ers en kleine mkb'ers dezelfde bescherming tegen online criminelen verdienen als consumenten. Ik leg de nadruk op «kleine», want er is een verschil tussen een bedrijf met 250 werknemers en een zzp'er. Dit schuurt echter met de opvatting dat banken ook een zorgplicht zouden moeten hebben voor deze groep. Dat is op dit moment niet het geval. Is het de bedoeling om de zorgplicht van de banken uit te breiden? Wij willen dat wel, maar de Minister lijkt het hiermee niet eens te zijn. Is er een afbakening? Ik zie overigens wel het probleem van die afbakening, want tot hoe ver wil je gaan? Je zult een onderscheid moeten maken.

Mevrouw **Aukje de Vries** (VVD): Het CDA is voorstander van een zorgplicht. Is zij dat ook als daardoor de financieringskosten van het mkb stijgen?

De heer **Omtzigt** (CDA): Ik vind dat daar de laatste tijd iets te gemakkelijk mee wordt geschermd. Als ik kijk naar de manier waarop er niet is voldaan aan de zorgplicht, en dan kijk ik vooral naar de mkb-rentederivaten, dan merk ik dat heel vaak wordt gezegd: de financieringskosten gaan omhoog en dus is er geen zorgplicht. Ik ben bereid om te bekijken hoe die zorgplicht iets beperkter kan worden ingevoerd, maar ik wijs erop dat de laatste tijd een doorslag naar de andere kant te zien is met soms vrij rampzalige gevolgen voor de ondernemers in kwestie.

Mevrouw **Aukje de Vries** (VVD): Ik begrijp dat het CDA bereid is om die verhoging van de financieringskosten te accepteren als dat het gevolg is. Vindt de heer Omtzigt het belangrijk wat brancheorganisaties als ZZP Nederland, MKB Nederland en ONL daarvan vinden of maakt hem dat helemaal niets uit?

De heer **Omtzigt** (CDA): Ik merk op dat de VVD-fractie als zij dit soort constatering opvoert, dan ook geen problemen heeft gehad met de derivatencontracten. Ik kan hier heel leuke jij-bakken maken, maar dit is werkelijk een probleem. Daarom voel ik iets voor een oplossing die is gericht op zzp'ers, namelijk een vorm van zorgplicht. Ik schiet niet onmiddellijk in de reflex dat er helemaal niets kan. Als er de afgelopen tien jaar nu één ding duidelijk is geworden op het terrein van woekerpolissen, bijzonder beheer en rentederivaten, dan is het wel dat enige verantwoordelijkheid van de banken en enige vorm van een grotere zorgplicht echt aan de orde zijn.

De Minister schrijft in zijn reactie dat hij zal bezien of de kleine ondernemer en de zzp'er voor veilig bankieren dezelfde bescherming kunnen krijgen als particulieren. Ook dit raakt dus aan de zorgplicht. Zal de Minister de zorgplicht uitbreiden? Wanneer wordt daarover een besluit genomen? Welke plannen zijn er op dit punt?

De Minister schrijft verder dat er veel ontwikkelingen zijn op het gebied van veilig betalen. Verwacht hij dat daarmee alle wensen van de heer Nijboer vervuld kunnen worden of heeft hij nog bezwaar tegen sommige voorstellen? Ik krijg graag puntsgewijs een reactie op de tien voorstellen van de heer Nijboer.

Minister **Dijsselbloem**: Dat staat in de brief!

De heer **Omtzigt** (CDA): Voorzitter. Daar kom ik dan in tweede termijn op terug, omdat mij niet helder is hoe ze zullen worden uitgevoerd. Net als een aantal collega's maak ik mij al geruime tijd zorgen over de beschikbaarheid van chartaal geld door het verdwijnen van pinautomaten. Dat gebeurt niet alleen op het platteland, ook in Vinexwijken en buiten de grote binnensteden verdwijnen automaten. Het CDA is dan ook blij dat er nu een pilot is. De ACM heeft echter wel een streep gezet door de mogelijkheid dat banken onderling afstemmen waar zij pinautomaten weghalen om die dan vervolgens in kleinere dorpen te plaatsen. Dat lijkt wat overdreven bureaucratistisch. Wij spreken over maar 25 plekken in Nederland waar de afstand meer dan 5 km is. Daarover hebben wij tot nu toe ontvangen: een rapport van de banken, een brief van advocaten en een reactie van de ACM. Wij hebben er een vergadering in deze Kamer aan gewijd en nu zouden wij er nog wel drie uur over kunnen spreken. Dan lijkt het per vergadering en per rapport over twee pinautomaten te gaan. Overigens heeft de Minister gezegd dat dit ook wel iets ambitieuzer kan. Dat is een net understatement. Is er geen manier om dit netjes op te lossen? In alle eerlijkheid: als het de grootste prioriteit van de ACM zou

zijn om na te gaan of er sprake is van verstoring van de markt door de plaatsing van een pinautomaat, dan is de inschatting van het CDA dat er nog veel markten zijn die heel wat imperfecter zijn dan die van de pinautomaten. Ik zie graag een ambitie van de banken om dit probleem binnen een paar maanden op te lossen. Dit hoeft geen groot probleem te zijn. Ja, het kan politiek leuk zijn, want dan kunnen wij het weer bij de volgende verkiezingen opbrengen, maar toch. Laat ik het zo zeggen: er zijn problemen die je kunt oplossen en problemen die je niet kunt oplossen. Dit probleem lijkt mij oplosbaar.

Mijn fractie is benaderd door mkb'ers die klagen over de kosten van pintransacties. Die zijn nog steeds hoog en soms slokken ze de hele marge van de ondernemer op. Een bakker die een brood van € 2 verkoopt, kan € 0,05 pinkosten in rekening krijgen, dat is 2,5% van de omzet. Een supermarkt kan bulkafspraken maken. Het Europees parlement heeft op 10 maart jongstleden met grote meerderheid ingestemd met het aanpassen van de tarieven voor het gebruik creditcards en pinpassen. De kosten voor winkeliers worden hierdoor aan een maximum gebonden van 0,3% van de transactiewaarde voor betalingen met een creditcard, voor de pinpas wordt dit 0,2%. Dit geldt zowel voor binnenlandse als buitenlandse betalingen. Landen mogen voor nationale transacties lagere percentages vastleggen. Is de Minister van plan om lagere tarieven vast te leggen opdat het elektronisch betalingsverkeer goedkoper wordt voor de kleinere ondernemers? Zeker in de retail waar de marges zeer smal zijn, is dit van belang.

Bij pinbetalingen worden de kosten bijna altijd door de ondernemer gedragen, maar bij iDEAL komt het nog regelmatig voor dat er kosten in rekening worden gebracht bij de consument. Ik heb uitschieters van € 1 en zelfs meer gezien. Dit lijkt een soort extra verdienmodel te zijn. In de reisbranche is een mooi model gemaakt. Je krijgt de totale kosten van een ticket te zien en je kunt achteraf niet meer worden geconfronteerd met toeslagen en de hele rimram. Bij iDEAL lukt dit nog niet. Wil de Minister dit punt meenemen naar het MOB en de Kamer informeren over de mogelijkheden om informatie te verschaffen over de kosten als je tot een transactie wilt overgaan en niet pas op het moment dat je het mandje weg klikt, of om de kosten te laten dragen door de ondernemer? Dan ontstaat een goed inzicht in de totale kosten die moeten worden betaald als er een product wordt aangeschaft.

De vergadering wordt van 14.40 uur tot 14.47 uur geschorst.

De **voorzitter**: De heer Groot is om dringende redenen weggeroepen, maar hij hoopt later weer te kunnen aanschuiven.

Ik geef als eerste het woord aan de initiatiefnemer, de heer Nijboer. Daarna zal de Minister antwoorden.

De heer **Nijboer** (PvdA): Voorzitter. Ik bedank de collega's voor hun waarderende woorden over de initiatiefnota. Het is waar, veel onderwerpen zijn de afgelopen tijd al de revue gepasseerd, maar vaak op ad-hocbasis. De ddos-aanvallen werden al genoemd. Daarover hebben wij een hoorzitting gehouden, wij hebben uitgebreid gesproken over de vraag wat daaraan kan worden gedaan en er is een Kamerbrief over geschreven. Verschillende fracties hebben Kamervragen gesteld, bijvoorbeeld over storingen of als een tv-programma aandacht besteedde aan de vraag of je je geld wel terugkrijgt als criminelen zich schuldig hebben gemaakt aan phishing of fraude. Dat is allemaal een beetje ad hoc gebeurd. Dit heeft de fractie van de Partij van de Arbeid ertoe gebracht om na te denken over de vraag hoe het nu eigenlijk zit met het betalingsverkeer en hoe de huidige wetgeving, die is gebaseerd op bankieren anno jaren tachtig, zich verhoudt tot de werkelijke situatie in deze tijd. Wij hebben geprobeerd om de belangrijkste punten en brokken waarover beslissingen moeten

worden genomen, op een rij te zetten. Wij hebben een en ander in drie rubrieken onderverdeeld.

1. Veilig online bankieren. Kun je erop vertrouwen dat je geld altijd veilig is? Daar hoort ook bij dat je je geld terugkrijgt als je wordt bedonderd door internetcriminelen. De verantwoordelijkheid mag niet worden verschoven van de bank naar de klant.
2. Beschikbaarheid. De ddos-aanvallen zijn de revue al gepasseerd. Voor iDEAL geldt dat je bijna van geluk kunt spreken als je ermee kunt betalen. Je zult maar webshopwinkelier zijn en er voor je omzet afhankelijk van zijn. Dat is nog niet geborgd. In de wet is dankzij een amendement bepaald dat daarvoor normen worden gesteld waarop de Nederlandsche Bank toezicht zal houden.
3. Privacy en klantgegevens. Dit is het grootste en misschien ook wel ingewikkeldste blok. Zeker nu hier al verschillende warme oorden de revue passeerden, van Turkije tot Curaçao en Slowakije toe, is duidelijk dat dit een veel bredere agenda betreft. Welke gegevens zijn nu eigenlijk bekend bij private partijen en hoe worden die beschermd? Is de wetgeving ter zake wel van deze tijd? Dit overstijgt het beleidsterrein van de vaste commissie voor Financiën, maar zij heeft er wel mee te maken. Als je de bankgegevens hebt, weet je immers bijna alles van iemand. Je weet welk percentage van zijn inkomen hij uitgeeft aan vakanties of andere dingen, je weet waar hij woont, je weet waar hij koopt, je weet waar hij zijn vrije tijd doorbrengt, je weet ook waar iemand is op welk moment, tenminste als hij niet contant betaalt en dat doen steeds minder mensen. Dat is dus ontzettend gevoelige informatie die heel goed moet worden beschermd. De vraag is of dit wel voldoende is geborgd door de wetgeving die is gemaakt toen er nog helemaal geen internet was.

Dit zijn de grootste thema's waarvoor ik een voorzet heb willen geven om de vragen te beantwoorden.

Ik begin met het laatste en ook wel moeilijkste en grootste thema: de privacy. Verschillende woordvoerders hebben gevraagd naar de gedragscode en hoe die zich verhoudt tot bijvoorbeeld de positie van Google, Facebook of andere partijen die toch ook betaaldiensten aanleveren. Dat is een goede vraag waarop niet zo gemakkelijk een eenduidig antwoord kan worden gegeven. Ik kan natuurlijk wel mijn politieke opvatting geven en de opvatting van de PvdA-fractie. Klantgegevens die zijn verkregen op basis van publieke functies van banken – er zijn betalingsgegevens en er is betalingsverkeer omdat wij zo'n infrastructuur nodig hebben in ons land – zouden naar mijn mening niet voor commerciële doeleinden mogen worden gebruikt. Die zijn van de klant, zou je kunnen zeggen, maar als je één keer een kruisje hebt gezet, ben je al je gegevens kwijt, weet de bank alles wat je hebt gedaan en kun je misschien af en toe een goedkoop tuinhekje krijgen aangeboden. Dat voorbeeld werd door ING gebruikt. Ik vind dat geen goede ontwikkeling. Het is een heel grote stap om die privacy op te geven en de banken de macht te geven om je die mogelijkheid voor te leggen, misschien met een rentekorting of een ander aantrekkelijk product. Ik ben van mening dat wij nog niet zo ver zijn dat wij die weg moeten inslaan. Die positie hebben wij in onze nota gekozen.

Het is nu de vraag aan de Minister hoe de wetgeving en gedragscodes zich verhouden tot deze mogelijkheden. Banken proberen zich weliswaar netjes aan de gedragscodes te houden, maar die codes zijn niet heel erg streng en materieel ten opzichte van het grotere belang van je hele hebben en houden dat op straat kan komen te liggen als je die brug eenmaal bent overgegaan. Dat geldt voor de banken, maar daarnaast zijn er ook nog Google, Apple en Facebook. Ik heb me hier goed in verdiept voor dit debat, maar dit is best ingewikkeld, ook juridisch. Ik verwacht dat dit onderwerp naast dit algemeen overleg nog wel verdere discussie vergt. Doen die bedrijven nu al dingen waarvan wij ons afvragen of die

maatschappelijk gezien wel gewenst zijn? Dit in antwoord op de vragen van de heren Merkies en Van Dijck naar nieuwe ontwikkelingen en de vraag van mevrouw De Vries of de gegevens van de klant of van de bank zijn.

De heer **Tony van Dijck** (PVV): Mij viel op dat in de gedragscode staat dat klantgegevens wel mogen worden gebruikt voor interne marketingdoeleinden bij de bank of de verzekeraar, tenzij de klant hiertegen protesteert. Met andere woorden, de opinie van de initiatiefnemer is nu dat betaalgegevens helemaal niet mogen worden gebruikt, anders dan puur waarvoor ze bedoeld zijn, namelijk de betalingen, maar niet voor interne marketingdoeleinden en zeker niet voor verkoop aan derden. Is dat juist?

De heer **Nijboer** (PvdA): Het laatste is waar. Ik heb zelf ooit een opinieartikel geschreven en Kamervragen gesteld. Er is een heel onderzoek van de Minister over de kosten van rood staan. Er zijn mensen die bij een bank structureel rood staan, soms duizenden euro's, en die tegelijk bij diezelfde bank een spaarrekening hebben waar ook duizenden euro's op staan. Zou het dan niet van goed en maatschappelijk verantwoord bankieren getuigen als de bank hen benadert: u hebt een spaarrekening waar een groter bedrag op staat en waarover u nog niet 1% rente krijgt, terwijl u rood staat voor duizenden euro's waarover u meer dan 10% rente betaalt, zou u dat niet eens overhevelen? Op die manier kun je ook klantdata gebruiken. Als je een hypotheek hebt en werkloos wordt, of als je alles aflost en in problemen komt, is het natuurlijk ook aan de bank om je te adviseren dat je als klant een ander aflossingsschema kunt kiezen. Dan gebruikt de bank natuurlijk ook data, maar dan voor de verkoop van een eigen product. Dat ligt op de weg van de bank, want het past bij de zorgplicht en bij de bancaire taak. Ik heb ook wel eens toegejuicht dat je met een app heel makkelijk, bijna automatisch, geld van je spaarrekening naar je rekening overboekt waarop je rood staat, zodat je hoge kosten voorkomt. Maar dat is heel iets anders dan het, al dan niet verpakt zoals ING dat wilde doen, kortingen verlenen op basis van je betaalgedrag. Daar ben ik tegenstander van. ING heeft een ambitieuze agenda om klantdata te aggregeren voor aanbieders.

De heer **Tony van Dijck** (PVV): Toevallig hoorde ik vanochtend bij RTL dat particuliere beleggers worden gebeld door de bank: u hebt een spaarrekening van € 50.000, dit is misschien wel een mooi moment om in te stappen, want de beurs is met zoveel procent gestegen de laatste maanden, kunnen we daar eens over doorpraten? Dan ben je eigenlijk ook de gegevens van de klant, in dit geval over de hoogte van diens spaarrekening, aan het gebruiken om hem te verleiden of te attenderen op het dat hij misschien moet gaan beleggen. Dat is eigenlijk ook puur commercieel. Is dat dan wel geoorloofd? Dat heeft niets met betaalgedrag te maken, maar is puur anticiperend op de situatie van de klant.

De heer **Nijboer** (PvdA): Ik denk dat de gedragscode en de wet vooral zien op dit soort vragen. Het is een heel goede discussie of dit alleen toegestaan zou moeten zijn als de klant het ook wil. Mijn antwoord zou zijn dat het ook moet kunnen als een klant goed en breed geadviseerd wil worden. Het principiële punt is dat je betaalgedrag en waar je boodschappen doet echt iets anders is dan een spaarrekening hebben bij een bank, daar rood staan, een hypotheek hebben en verstandige keuzes maken. Het laatste vind ik echt een functie van een bank. Het verschilt trouwens per bank, de ene bank is veel terughoudender dan de andere, zo merk ik ook bij werkbezoeken. Dat principiële verschil wordt maar heel beperkt gemaakt. De data die uit de nutsfunctie zijn verkregen, zijn niet van de bank.

De heer **Merkies** (SP): Ik deel de mening van de heer Nijboer dat je betaalgegevens van klanten niet commercieel moet gebruiken. Vindt hij dan dat de gedragscode moet worden aangepast of dat er regels voor zouden moeten komen? En als de gedragscode zou moeten worden aangepast, hoe zou dat dan moeten gebeuren?

De heer **Nijboer** (PvdA): Ik vind het zo'n principiële punt dat ik een beetje aarzel over die gedragscodes, ook over de wettelijke handhaafbaarheid. Als je privégegevens gebruikt zijn, krijg je ze niet meer terug. Je zult in je leven maar eens een foutje hebben gemaakt, dan kun je dat tot twintig jaar later nog terugvinden op internet, maar dat geldt natuurlijk ook voor je betaalgedrag. Ik vind dus dat dit echt goed geborgd moet zijn. Is dat nu onvoldoende geborgd in de huidige wetgeving en hoe verhoudt zich dat tot wat de Googles, de Facebooks en dat soort organisaties doen, die nu bankvergunningen aan het aanvragen zijn, in Ierland en in andere landen? Is dat met een gedragscode in Nederland voldoende te ondervangen? Ik betwijfel dat zeer.

De heer **Merkies** (SP): Dat is een duidelijk antwoord. Je zou dit natuurlijk als een soort beginpunt kunnen nemen, ook als je regels maakt. We hebben die gedragscode, wat veranderen we eraan, met name omdat bankiers zelf zeggen dat die code eigenlijk niet meer is dan een uitleg van wat eigenlijk al in de Wet bescherming persoonsgegevens staat? Daarmee zouden bankiers impliceren dat ze geen enkele extra verplichting hebben. Ik stel mijn vraag daarom nog maar iets specifieker. Wat zou de heer Nijboer extra willen toevoegen aan de bescherming van persoonsgegevens?

De heer **Nijboer** (PvdA): Het besef dat de data die zijn verkregen door het betaalverkeer komen uit een essentiële voorziening die nodig is in een economie. Die data verdienen dus publieke bescherming. Dat is echt een wezenlijk onderscheid met: ik heb een hypotheek, ik moet mijn dingen regelen en daar heb ik goed advies bij nodig. Daar kun je indien je daar toestemming voor geeft gebruik van maken. Dat is in de kern waar ik zekerheid over wil en wat ik geregeld wil zien.

Dit is het kernpunt van de discussie over privacy. Op het gebied van veiligheid is het de vraag wat er gebeurt met je geld als criminelen proberen daaraan te zitten. Ik ben blij dat verschillende fracties hebben aangegeven dat zzp'ers in ieder geval dezelfde bescherming moeten krijgen als consumenten. Dat zijn toch bijna een miljoen mensen, die ook gewoon met hun hele hebben en houden afhankelijk zijn van een bankrekening. Als zij gedupeerd raken door criminelen, verdienen zij bescherming. De Minister is bereid om dit in de Europese context mogelijk te maken, maar hij heeft nog niet gezegd dat we dat ook gaan doen. Ik zou het natuurlijk toejuichen als dat wel zou gebeuren, dat is ook duidelijk uit de standpuntbepaling in de initiatiefnota. Ik hoor dat daaraan in de Kamer ook behoefte bestaat. Ik ben het wel zeer met de heer Omtzigt eens dat er grote en kleine bedrijven in het mkb zitten. Het is niet gepast om het mkb dezelfde bescherming te geven, maar aan de andere kant moet een bakker met twee of drie man personeel ook een bankrekening hebben, anders kan hij niet bestaan. Ook als hij door phishing of malware wordt getroffen, moet hij naar mijn opvatting wel gecompenseerd worden. Dus daarin moet een praktische grens gezocht worden. Het is natuurlijk een zeer terechte opmerking dat je niet de consumentenbescherming van toepassing kunt laten zijn op mkb-bedrijven met een balans van 10, 20 of 30 miljoen, heel veel medewerkers en een grote financiële afdeling.

Verder staat in de initiatiefnota terecht dat de bank uiteindelijk verantwoordelijk is, tenzij je opzettelijk of grof nalatig handelt. Wanneer handel je opzettelijk of grof nalatig? Wanneer een bank claimt dat dat zo is en jij

vind dat dat niet zo is, is je geld wel weg en heb je dat dus niet. De afgelopen twee jaar maak ik mij al sterk voor veilig online bankieren. In die tijd heb ik al zeker 30 mensen gesproken die gewoon een bedrag van € 8.000, € 14.000 of € 20.000 kwijt waren waarvan de bank zei dat zij opzettelijk of grof nalatig hadden gehandeld, terwijl die mensen vonden dat dat niet zo was, maar ze hadden hun geld niet. Je kunt dan naar het Kifid om te klagen, maar ondertussen heb je geen geld. De bewijslast is in de wet wel goed geregeld, want de bank moet dat bewijzen, maar toch hebben mensen dan hun geld niet. Dus ik vind het een heel aantrekkelijke optie om als niet evident opzettelijk of grof nalatig is gehandeld gewoon het geld binnen een maand terug te storten aan de consument, waarna de bank dan maar moet procederen wie het verkeerd heeft gedaan. Dat is ook de suggestie die ik in de nota heb gedaan, zodat je de bewijslast niet verschuift. Als je opzettelijk handelt, fraude pleegt of je pincode aan een barman op Hawaii geeft, dan ben je je geld kwijt, dat weet iedereen. Dus er is natuurlijk enige verantwoordelijkheid voor de consument, maar ik zou er voorstander van zijn om in de materiële uitwerking van de wet de kant van de consument te kiezen. Dat is onze positie daarin. Dat heeft ook met de lidstatenopties en dergelijke te maken. Er is gevraagd naar de beschikbaarheid en de storingsnorm.

Mevrouw **Aukje de Vries** (VVD): Ik heb zowel de Minister als de initiatiefnemer gevraagd of bekend is wat ZZP Nederland, MKB Nederland en ONL van die beschermingsconstructie vinden, wat dat betekent voor de kosten van het betalingsverkeer voor die groep en wat het betekent voor de precedentwerking voor andere bancaire zaken. Ik heb daarop van de initiatiefnemer nog geen reacties kregen. Ik dacht dat hij naar een ander punt wilde, maar ik wil hier toch graag duidelijkheid over.

De heer **Nijboer** (PvdA): Zoals de Minister weet, ben ik voorstander van een zorgplicht voor zzp'ers en ook voor de toegang tot het Kifid voor hen, dus dit past inderdaad in de bredere agenda van consumentenbescherming. Ook een kleine zzp'er is afhankelijk van een bankrekening. Het is een groot publiek goed dat wij een goed functionerend betalingsverkeer hebben, dat je geld veilig is, dat je niet wordt bedonderd. De heer Omtzigt noemde een paar voorbeelden uit het verleden waarin dat is gebeurd, ook in het kleinbedrijf. In de bredere context heb ik met mijn fractie de positie dat op dat punt meer bescherming moet worden geboden. Brengt dat dan meer kosten met zich mee? Ten aanzien van veilig online bankieren zie ik geen hoge kosten, want we zien juist dat de kosten en de fraudegevallen gelukkig enorm afnemen. Op jaarbasis ging het in het verleden om 60 miljoen per jaar, nu gaat het richting 30 miljoen, dat bedrag is dus in het afgelopen jaar gehalveerd. Op de totale kosten van het betalingsverkeer van 1 à 2 miljoen is dat natuurlijk niets, dus de redenering dat het tot hogere kosten leidt, volg ik niet. Het is natuurlijk wel zo dat een zorgplicht verantwoordelijkheden met zich meebrengt. Daar hebben wij het vandaag niet over, maar dit is natuurlijk wel de bredere vraag. Zorgplicht vind ik een andere discussie dan het beschermen van middelen van zzp'ers tegen online criminelen. Eerlijk gezegd denk ik niet dat dat bedrijven op kosten jaagt.

Mevrouw **Aukje de Vries** (VVD): Het moet me van het hart dat ik begrijp dat een heleboel mensen hier in de zendmodus staan en hun boodschap kwijt willen, maar ik stel gewoon een heel concrete vraag. Prima als u die niet wilt beantwoorden, maar dan kunt u dat ook maar beter direct zeggen. Ik wil weten of het als we hier deze lidstaatoptie gaan gebruiken een precedentwerking heeft voor andere zaken. Ik wil gewoon weten wat ZZP Nederland ervan vindt, MKB Nederland en ONL. Als u dat niet weet, is dat ook prima, maar dan moet u dat aangeven. Ik wil graag gewoon een antwoord op mijn vraag.

De heer **Nijboer** (PvdA): Met plezier. Ik heb aangegeven over de precedentwerking dat de bescherming van zzp'ers groter kan worden. Dat is mijn positie. Als u het nog duidelijker wilt, ik ben voorstander van een precedentwerking op andere terreinen. Is dat dan de uitwerking van de richtlijn? Ik ben geen Europees wetgevingsjurist, dus die vraag zal ik doorgeleiden naar de Minister. Misschien heeft hij ambtenaren die dit heel precies kunnen nagaan, maar als dat de uitwerking zou zijn, heb ik daar geen bezwaar tegen.

Wat vinden ondernemersorganisaties daarvan? Ze hebben vooral ten aanzien van de zorgplicht grote bezwaren geuit, daarover heeft de hele Kamercommissie ook brieven ontvangen, die ik dus ook heb gezien. Ik heb ook aangegeven dat ik op het terrein van de bescherming van online bankieren geen brieven heb gekregen, dus heb ik van de ondernemersorganisaties ook geen posities daarover ontvangen. Dat begrijp ik ook heel goed, want daar zie ik niet dat de kosten oplopen. Natuurlijk zal dat de zorgplicht ook enigszins beperken. Het is ook de bedoeling dat we geen niet-passende producten meer krijgen, dus dat men niet alle vrijheid heeft om wildwestproducten aan te bieden. Dat valt wel een beetje buiten de context van het betalingsverkeer waar we het vandaag over hebben, maar dit is natuurlijk wel waar we vaker over hebben gesproken.

Ik heb hiermee geprobeerd uw vragen zo precies mogelijk beantwoorden, maar anders komt u daar ongetwijfeld in tweede termijn op terug.

De nummerportabiliteit wordt breed gedeeld, en dat steunen wij volledig, volgens mij hoeven wij daaraan niet meer woorden vuil te maken dan we hebben gedaan. «Vuilmaken» is niet een goede term in dezen, er ondersteunende woorden over spreken bedoel ik. De hele Tweede Kamer is daar voorstander van. We hebben het afgelopen maandag ook in gezamenlijkheid onder de aandacht gebracht.

Ik kom op de beschikbaarheid van het online betalingsverkeer en van de storsite, waarvan de heer Merkies zei dat die beperkt was. Ik vond het wel grappig dat mevrouw De Vries vroeg welk probleem er nu eigenlijk wordt opgelost en of wij niet eigenlijk al alles hebben gedaan. De heer Groot vroeg wat wij er eigenlijk van weten en de heer Merkies zei dat we eigenlijk niet precies weten op welk moment er een storing plaatsvindt en wat voor soort storing, of hoe lang die eigenlijk duurt. Een aantal zegt natuurlijk niet alles. Het is heel wat anders of één persoon iets niet kan doen of 100.000 mensen; dat is een wezenlijk verschil. Het maakt ook wel iets uit of iets om 03.00 uur 's nachts gebeurt, tussen 03.00 en 3.30 uur of in het spitsuur wanneer iedereen wil tanken en dan niet kan betalen. Ik ben het met de informatie in ieder geval zeer eens uit de nota, met dank aan de medewerkers die de recesweken in de zomer hieraan voornamelijk hebben besteed. Er zijn heel veel gegevens over de 99,8% beschikbaarheid, waarover ook de Nederlandsche Bank publiceert, maar het zijn allemaal weer andere grootheden. De site allestoringen.nl voert de lijst aan van de meest dramatische interpretatie van cijfers, die zeggen dat het internationaal heel slecht gesteld is, terwijl in Nederland het online betalingsverkeer toch relatief goed is ontwikkeld. Dus ik ben het ermee eens dat het wenselijk zou zijn om daar meer inzicht in te hebben. Ik vind het ook heel mooi dat het amendement is ondersteund, waarbij de Nederlandsche Bank een norm stelt aan de beschikbaarheid, die ook door DNB wordt gehandhaafd. Die norm is door de wetgever al aangenomen. Ik ben het met mevrouw De Vries eens dat we op dit punt al veel hebben geregeld. Mevrouw De Vries heeft daar naar ik meen indertijd niet voor gestemd, maar dit is in ieder geval wel geregeld en moet natuurlijk gehandhaafd worden. Het zou goed zijn als de Nederlandsche Bank daarover preciezer data publiceert dan nu bekend zijn. Die oproep steun ik zeer, want de betrouwbaarheid van de cijfers en wat er nu precies aan de hand is, ook nog binnen verschillende modaliteiten, is weer heel iets anders dan de beschikbaarheid van iDEAL en ook weer iets anders dan een overschrijving op een bankrekening. Als je betaalt met je telefoon valt

die soms vaker uit, maar dat komt dan ook weer door de telefoonmaatschappij. Er zijn dus zoveel verschillende modaliteiten dat enige verheldering wel kan helpen.

De heer **Tony van Dijk** (PVV): Is er deze zomer ook gekeken naar het Belgische systeem van TINA, een soort back-up systeem?. Ook al ben je uit de lucht, dan buffer je de transacties en zo gauw het betalingsverkeer weer operationeel is, verwerk je die. Dat heb ik bij het debat over Ddos aangekaart. Ik heb daar eigenlijk nooit meer iets van gehoord. Is daarnaar gekeken? Banken verschuilen zich nu toch wel een beetje achter het argument dat het allemaal veel te duur is en dat ze blij zijn zoals het nu gaat. De vraag is natuurlijk hoe het beter kan. Ook als ik gisteren weer lees over iDEAL en de vele storingen die daar plaatsvinden, vraag ik me af wat er waar is van percentages in de orde van 99%.

De heer **Nijboer** (PvdA): Dat vind ik een goede vraag. Ik heb in de nota bewust niet gezegd welke infrastructuur moet worden gekozen om de betrouwbaarheid te vergroten. Het is een risico als politici zeggen wat voor ICT-systeem of wat voor infrastructuur er moet worden aangelegd voor de verschillende modaliteiten, want telefonisch bankeren is echt iets anders dan online bankieren op je-iPad. Dit gaat vooral over een back-up voor pintransacties zodat ze kunnen worden bijgehouden. Wanneer wij de techniek gaan voorschrijven, wordt het niet efficiënt en zal het ook niet beter worden. Daarom is er in het algemeen gekozen om een norm te stellen die de Nederlandsche Bank ook moet handhaven. Wat mij betreft is het ook aan de Kamer om te bekijken of die norm scherp genoeg is. De data verschillen gewoon. Waar zitten nu precies de problemen? Is dat bij pintransacties? Dat was het geval bij TINA. Daar had de detailhandel om gevraagd. Maar bij online bankieren zijn er natuurlijk ook problemen. Wat zijn de grootste problemen en doen banken voldoende investeringen om de vitale infrastructuur die het betalingsverkeer is overeind te houden? Daar is het amendement op gericht. Dus ik sta helemaal niet negatief tegenover TINA, maar ik kan niet beoordelen of dat nu de beste methode is om het doel te bereiken. Daarom denk ik dat de experts van de Nederlandsche Bank met het amendement en met de wet in de hand dit kunnen handhaven en ook kunnen afdwingen dat er voldoende investeringen plaatsvinden om iets te doen.

Voor pinautomaten heeft iedereen aandacht gevraagd. Ik ben het er zeer mee eens dat er binnen een zekere afstand, liefst binnen een straal van 5 kilometer, pinautomaten moeten zijn. Ik onderschrijf ook de, overigens mede door het CDA aangemoedigde, rapportages. Volgens mij deelt de hele Kamer dat. Ik vond de vraag van de heer Merkies naar de witte vlekken een goede vraag. Die wil ik daarom hierbij ondersteunen. Van het aantal dagen dat we moeten wachten heeft mevrouw De Vries terecht gezegd dat D66 en de VVD daarom eerder hebben gevraagd. Ik zag vanochtend de heer Krol zeggen dat hij er ook al een keer een tweet aan heeft gewijd. We moeten bijna aan bronvermelding gaan doen. De initiatiefnota dateert van de zomer, maar alle partijen vinden, net als wij, dat dit gewoon moet worden geregeld. Ik heb zelf daarvoor het woord «meestribbelen» gebruikt. Banken vinden dit namelijk zelf ook, maar het wordt toch niet geregeld. Dat lijkt wel een beetje op meestribbelen: we bewegen mee maar we regelen het niet. Dat moet een keer afgelopen zijn, het liefst in Europa, maar als het daar niet kan, zou Nederland het moeten doen.

De heer Omtzigt heeft nog gevraagd naar de kosten van pinnen. Die vraag was aan de Minister gericht. De Kamer heeft ervoor gepleit dat die kosten, die internationaal gezien relatief laag zijn, niet omhoog zouden gaan en dat we niet de creditcardrichtlijn in problemen zouden komen. Dat is vooralsnog afgewend in de afgelopen tijd.

Ik heb hiermee geprobeerd de vragen van de commissie in eerste termijn te beantwoorden.

De heer **Tony van Dijck** (PVV): Ik heb nog één vraag aan de initiatiefnemer, ook met het oog op de laatste opmerking over het 24/7 realtime kunnen bankieren en betalen. De Minister sluit zich in zijn antwoorden een beetje aan bij de banken, die zeggen dat ze dat wel zouden willen maar dat het gewoon veel te kostbaar is en dat de kosten tien keer hoger zijn dan de baten. Mijn vraag aan de initiatiefnemer is wat hij nu in algemene zin vindt van dat antwoord van de Minister op zijn initiatiefnota.

De heer **Nijboer** (PvdA): Ik vind het goed dat wij dit overleg hebben, want de richting van de initiatiefnota wordt door de Minister veelal omschreven, dus dat juich ik toe. De mogelijkheid wordt bekeken of zzp'ers ook meer bescherming krijgen en of van de lidstaatopties gebruik wordt gemaakt. Ik zou ook graag die toezegging krijgen. Dus het zou mooi zijn als het een beetje in die richting gaat vandaag. Dat zou ik toejuichen. Van de 24-uursbeschikbaarheid was mijn indruk dat banken die op zichzelf ook onderschrijven maar dat het er weer niet van komt. Vandaar ook mijn term «meestribbelen». Dus ik zie geen argumenten dat banken het niet willen doen. Ze zeggen wel het te willen doen, maar het gebeurt steeds niet. Dan moet het wel een keer gebeuren.

De heer **Tony van Dijck** (PVV): Het gebeurt niet, omdat de banken zeggen dat het veel te duur is om te realiseren. De Minister sluit zich daarbij aan. Hij zegt dat het ligt aan de banken, maar het is natuurlijk voor de 24/7-economie waarin we zitten evident dat je gewoon 24/7 moet kunnen betalen en bankieren en dat het geld gelijk op je rekening staat. Dus is het niet een beetje een ouderwetse gedachte en een zich verschuilen achter kosten?

De heer **Nijboer** (PvdA): Dat laatste ben ik zeer met u eens. Ik heb begrepen dat men vooral de Europese vrije dagen aanvoert. In het betalingsverkeer moeten op één moment bedragen tegelijk verhandeld worden en als dat Europees niet kan, hebben banken daar problemen mee. Ik heb begrepen dat ze vooral juridische en praktische argumenten aanhalen, over vakantiedagen in Frankrijk en weet ik veel wat allemaal, meer nog dan de kosten. Maar daar moeten we wel doorheen breken.

Minister **Dijsselbloem**: Voorzitter. Ik heb eveneens veel waardering voor de initiatiefnota en de initiatiefnemers. Op sommige punten heb ik inderdaad in mijn reactie nog niet definitief een oordeel gegeven. Dat stelde mij ook in staat te horen hoe dit zou liggen in de Kamer. Op een aantal punten hebben wij ook verder gestudeerd en kan ik vandaag meer zeggen.

Als eerste punt ga ik maar even in op Google Wallet, internetgebruik en het gebruik van gegevens. Overigens krijg ik als ik thuis op internet inlog altijd reclame voor dameskleding, maar ik vermoed dat dat iets met mijn partner te maken heeft en niet met mij. Zij bestelt blijkbaar meer op internet dan ik. Dat moet de verklaring zijn, maar dit terzijde.

Dit is natuurlijk een nieuwe ontwikkeling waar we ook volgens mij niet meteen bang of defensief op moeten reageren. Deze ontwikkeling gaat razendsnel en gaat gewoon door. Ik denk dat er ook heel veel voordelen aan zitten voor de consument. Ik vind dat we in Nederland nogal snel de neiging hebben om te roepen: o jee, wat zijn dat allemaal bedreigende ontwikkelingen. Dit gaat het hele betalingsverkeer weer radicaal veranderen. Dit gaat de positie van banken in het betalingsverkeer radicaal veranderen. Het gaat de positie van de consumenten inderdaad weer helemaal veranderen, maar er zitten denk ik ook veel interessante kanten aan.

Dat gezegd hebbende, moeten we wel kijken of onze wetgeving op het punt van privacy op orde is. Mijn beeld is dat wanneer Googlepay als betaaldienst in Europa actief is, in een Europees land een vergunning moet hebben om zijn diensten te mogen aanbieden. Daarmee krijgt men dan een Europees paspoort. Dit gebeurt allemaal op basis van Europese wet- en regelgeving en daaraan moet men dus voldoen. Er is ook Europese regelgeving op het gebied van privacy. Die wordt op dit moment overigens opnieuw tegen het licht gehouden, want er komt een nieuwe privacyregel aan. Die ligt meer op het terrein van V en J, dus ik heb daarover nu niet de laatste stand van zaken paraat. Maar die regelgeving geldt ook voor deze betaaldiensten op internet. Het is daarbij van cruciaal belang dat voor de consument transparant is wat er gebeurt met zijn klantgegevens. De stellige uitspraak dat de gegevens van de klant zijn, is juridisch niet helemaal houdbaar omdat een deel van de gegevens ook gewoon ontstaat in het verkeer tussen de bank en de klant. Als de gegevens ook van de bank zijn, is het vervolgens de vraag wat de bank daarmee mag doen. Dat is toch een juridisch wat andere vraag. De bank mag inderdaad meer doen in het verkeer dan het aanbieden van diensten of producten aan diezelfde klant met die gegevens, maar mag ze natuurlijk niet zomaar verkopen aan derden voor commerciële doeleinden. Daarover is de wet- en regelgeving ook duidelijk.

Dat is de stand van zaken. De privacyregelgeving wordt op dit moment verder aangepast, maar ik ga ervan uit dat de Minister van V en J de Kamer daarbij steeds op de hoogte houdt van de ontwikkelingen.

De heer **Merkies** (SP): Volgens mij heeft niemand hier zijn zorgen uitgesproken over deze ontwikkelingen. Ik heb zelfs expliciet toegejuicht dat die technische ontwikkelingen er zijn. Alleen wil je niet dat daardoor de privacy erodeert omdat je niet meegaat in de regels. Ik hoor niet echt wat de Minister gaat doen. Ik heb hem heel specifieke zaken voorgehouden, namelijk de gedragscode, die dus wel geldt voor de banken en dus niet voor Googlepay, Apple Pay et cetera.

Ten eerste was mijn vraag of die code extra bescherming biedt en ten tweede of je dit niet ook zou willen voor andere providers. Anders krijg je namelijk eroderende werking, doordat die providers wel veel meer met je gegevens kunnen dan banken. Dan gaan die banken uiteindelijk ook veel meer doen met je gegevens.

Minister **Dijsselbloem**: Gedragscodes mogen nooit afbreuk doen aan wat er wettelijk is geregeld. Ik vind dat we hier gewoon de basis wettelijk goed moeten regelen. Het is op zichzelf positief dat in de Nederlandse sector tussen banken onderling in gedragscodes dingen verder worden uitgewerkt en dat dus meer transparantie wordt geboden aan de consumenten voor de wijze waarop banken zullen omgaan met het wettelijk kader, maar wanneer de service wordt aangeboden door een bedrijf als Google, dat niet deel uitmaakt van die gedragscode of van dat covenant, is dat dus niet adequaat. Dus het heeft best toegevoegde waarde maar als je vindt dat er essentiële zaken in een gedragscode staan die nog niet in de wet staan, zul je ze in de wet moeten opnemen. Ik heb die zaken nu niet paraat waarvan ik zeg dat ik ze onmiddellijk aan de wet zou willen toevoegen, maar dit is wel typisch een onderwerp waarbij er sprake is van work in progress. Dit is een volstrekt nieuwe ontwikkeling die de komende jaren over ons heen zal komen. Dan zullen er mogelijk elementen zijn waarvan we zeggen dat je ze toch wettelijk beter moet regelen. Dat is hoe ik de verhouding tussen de wet en de gedragscode zie.

De heer **Merkies** (SP): Laten we dan inderdaad die gedragscode achterwege laten en kijken naar de Wet bescherming persoonsgegevens. Zou je daarin dan niet expliciet willen opnemen dat de betaalgegevens

niet mogen worden gebruikt voor commerciële doeleinden als het gaat om banken of andere organisaties die dezelfde diensten verlenen?

Minister **Dijsselbloem**: De heer Merkies gaat er blijkbaar van uit dat er zaken niet goed zijn geregeld in de richtlijn betaaldiensten, in de Europese privacywetgeving, en in de Nederlandse wetgeving waarin die Europese regelgeving weer is geïmplementeerd. Ik deel die analyse niet. Ik zeg niet dat de wetgeving niet zou moeten worden versterkt of aangevuld in de komende jaren, het is niet zo dat betaalgegevens niet beschermd zijn en commercieel zomaar mogen worden aangewend. Dat is namelijk wettelijk geregeld.

De heer **Tony van Dijck** (PVV): Ik wil daar wel even op doorgaan, want ik lees dat het wettelijk geregeld is als het zonder toestemming van de klant gebeurt. Het doorverkopen van klantgegevens mag alleen met toestemming van de klant, zo lees ik. We zien bij het voorbeeld van cookies hoe makkelijk een klant akkoord gaat. Tegenwoordig is het bij Facebook al zo dat als je daar een account aanmaakt, Facebook zegt: houd er rekening mee dat we al je gegevens mogen gebruiken, voor welke doeleinden dan ook. Dat is Facebook, dat nu ook begint met een betaal-functie. Dat betekent dus dat alles wat ik straks doe op Facebook of via de Facebook-betaloptie gewoon op straat ligt voor de hele wereld. De vraag is of je de klant niet moet beschermen als overheid voor dat soort lichtzinnige beslissingen waar die klant achteraf misschien ontzettend veel spijt van krijgt. Dan ligt het eenmaal op straat en kun je er niets meer aan doen, want dan is het te laat. Met andere woorden, is daar niet een rol voor de Minister weggelegd?

Minister **Dijsselbloem**: Ja, daar ligt inderdaad een rol voor de wetgever, maar niet in de zin zoals de heer Van Dijck bepleit, dat je de keuzemogelijkheid voor de consument gewoon wegneemt uit een paternalistische bescherming, waarbij je zegt: het kan gewoon niet, het mag niet, die gegevens mogen niet worden gebruikt. Maar bepaald gebruik van gegevens vinden consumenten misschien wel fijn. Er zijn consumenten die graag willen weten of er nog een aanbieding is voor een vlucht naar Curaçao. Dat kan ook. De heer Van Dijck is daar misschien acht jaar niet meer geweest, daar geloof ik trouwens niks van, dus we zullen toch echt een evenwicht moeten vinden tussen enerzijds consumentenbescherming en de mogelijkheid voor consumenten om de vele mogelijkheden die big data ook hebben te benutten. Het is niet allemaal alleen maar bedreigend, het kan inderdaad ook betekenen dat consumenten beter worden bediend of gerichter worden geïnformeerd met informatie die hen wel aanspreekt, waar ze zelf naar op zoek zijn. Alleen al de term «big data» heeft een soort dreiging in zich, maar dat is ook gewoon een ontwikkeling die heel veel kansen biedt, niet alleen voor het grote bedrijfsleven. We zullen daarin toch een evenwicht moeten vinden hoe we consumenten wel in staat stellen om reële keuzes te maken en daar ook op terug te komen als zij er later spijt van hebben.

De heer **Tony van Dijck** (PVV): De heer Nijboer verwoordde het net heel mooi. Misschien kan de Minister daarop reageren. Er is natuurlijk wel verschil tussen een zoekactie op Google met de term Curaçao, wat je er ook van vindt, en betaalinformatie over de vraag hoe hoog je hypotheek is of hoe vaak je rood staat? Dat is wel heel sterk privacygevoelige informatie. Google straks weet hoe vaak ik rood sta of wat mijn hypotheek is. Ik zou niet willen dat ik allemaal aanbiedingen krijg van een andere hypotheekverstrekker die zegt: u betaalt veel te veel rente, kom bij mij. Het gaat de hele wereld niks aan wat mijn hypotheek is, hoe hoog die is en hoe veel ik rood sta. Moet je de klant niet beschermen? Een zoekactie via Google is redelijk, daar hoeft je je niet voor te verbergen, maar hoeveel ik

iedere maand rood sta, is wel iets waarvan ik niet wil dat ook maar iemand dat weet. Dus moet je als wetgever de klant niet tegen zichzelf beschermen op dat soort heel erg privacygevoelige punten?

Minister **Dijsselbloem**: Ja, dat gebeurt al. Dat is het enige punt dat ik wil maken. De informatie die een bank heeft van zijn klant gaat inderdaad heel ver en raakt alle aspecten van het leven: het gedrag, de voorkeuren et cetera. Maar die informatie is beschermd, die mag niet zomaar worden vervreemd voor commerciële doeleinden aan derden, hypotheekverstrekkers of wat dan ook.

Dan een paar punten over de lidstaattopties, waarvan ik inderdaad in mijn reactie heb gezegd dat wij daar verder naar zouden kijken. Het eerste was om zzp'ers en mkb'ers te behandelen als consumenten. Ik ben daartoe bereid en ik denk dat het ook goed is om dit uit te werken en heel precies aan te geven tot hoe ver het dan gaat. Ik vind dat het echt moet gaan om kleine ondernemers en zzp'ers. Ik wil daar ook over spreken met de organisaties van zzp'ers en mkb'ers. Ik vind niet – dan wijk ik af van de initiatiefnemer – dat dat ook een precedentwerking zou moeten hebben, om de woorden van mevrouw De Vries te gebruiken, en dat we dus ook de zorgplicht gaan uitbreiden en andere bescherming van consumenten nu ook een-op-een gaan overzetten naar het mkb. Waarom niet? We hebben daarover eerder met elkaar gesproken. Ik heb er nu bij herhaling over gesproken met mkb-organisaties, deze week nog met Hans Biesheuvel, eerder met MKB Nederland, die echt zeggen: doe dit ons niet aan. Het is allemaal goed bedoeld, maar het betekent gewoon dat wij nog meer risico gaan betekenen voor de bank en dat het onmiddellijk onze mogelijkheden om kredieten te krijgen beperkt of dat de kosten daarvan omhoog gaan. Dus ga ons niet behandelen als een gewone consument, met zorgplicht et cetera. Daar vraagt men echt niet om, dus mijn pleidooi tegenover de Kamer zou zijn om daar terughoudend in te zijn. Dit gaat over fraude. Dat vind ik iets eenvoudiger en het leidt in ieder geval niet tot meer kosten voor de mkb'er of de zzp'er, of tot een moeilijker toegang tot betaaldiensten. Dat geloof ik niet. Daarom zou ik me dat wel kunnen voorstellen. Dat is ook echt expliciet mogelijk gemaakt in de richtlijn. De andere mogelijkheid, de lidstaattoptie in de richtlijn, is om aansprakelijkheid voor de consument verder in te perken. Daar hebben we ook opnieuw naar gekeken, maar ik denk, alles afwegende, dat we met het feit dat de bewijslast wel degelijk bij de bank ligt en dat het eigen risico teruggaat naar € 50, het goede evenwicht te pakken hebben tussen verantwoordelijkheid voor de consument en verantwoordelijkheid voor de bank.

Er is wel een probleem, waar de heer Nijboer terecht op wijst, dat banken niet, soms pas heel laat of na heel veel gedoe geld terugstorten. Dat is soms voor een consument natuurlijk heel ingrijpend. Hiervan vind ik – volgens mij zit dit nu ook in nieuwe voorstellen uit Brussel. – dat er echt heel snel, bij wijze van spreken binnen 24 uur, eerst moet worden teruggestort en dat daarna de vraag kan worden gesteld, waarbij overigens de bewijslast overigens primair bij de bank ligt: ja, maar u hebt onverstandige dingen gedaan, of niet voldoende voorzorgsmaatregelen genomen. Dus als dat ook geregeld wordt, met het principe van binnen 24 uur terugstorten en daarna pas eventuele bezwaren opwerpen, denk ik dat het goed IS geregeld. Dan hoeven wij op dat punt geen verdere nationale lidstaattopties te gebruiken. Daarmee heb ik ook duidelijkheid gegeven op die twee punten waarvan de Kamer vroeg wat ik als Minister nu eigenlijk wil gaan doen.

Dan de nummerportabiliteit, ik kwam gisteravond Eurocommissaris Hill tegen in Brussel. Hij vertelde dat hij een delegatie van het Nederlandse parlement had gesproken en dat, in zijn woorden, één parlementariër met grijs haar tot drie keer over nummerportabiliteit was begonnen. Toen heb ik zitten bedenken ....

De **voorzitter**: De heer Merkies wil even reageren op het grijze haar.

De heer **Merkies** (PvdA): Hij keek tegen het zonlicht in, denk ik.

Minister **Dijsselbloem**: Precies, want er zijn drie Kamerleden die er altijd over beginnen: mevrouw De Vries, de heer Koolmees, die er niet is, en de heer Merkies. En grijs haar, ik kwam er niet helemaal uit. De heer Hill moet natuurlijk over de volle breedte van zijn portefeuille overal aandacht voor hebben en zit er net. Dus ik geloof dat zijn reactie niet meteen was: ik heb het onder controle. Daar was hij heel eerlijk in. Ik heb hem hierover een brief gestuurd, hem erover gesproken en hiervoor zijn aandacht gevraagd. Maar op de concrete vraag van de heer Groot van de PvdA-fractie of het nu wat gaat worden of niet, antwoord ik dat ik verwacht dat het echt heel moeizaam wordt. Dus het enige wat wij op dit moment proberen te bewerkstelligen, is dat de kansen niet minder worden, om het zo maar te zeggen, maar ik zie weinig voortgang. Dus ik vind ook echt dat wij serieus moeten kijken naar andere opties. Ook daarbij kunnen nieuwe technologieën ons helpen. In de eerste plaats wordt de overstapservice die wij in Nederland kennen op dit moment geëvalueerd door de Betaalvereniging. We moeten zien of we die nog verder kunnen verbeteren. In de tweede plaats zijn er aanzetten om ook op Europees niveau tot een overstapservice te komen. Dat zou natuurlijk enorm helpen. In de derde plaats wees een van de leden van uw commissie ook op nieuwe mogelijkheden, nieuwe technologieën, die misschien het nummer op zichzelf steeds minder interessant maken. Het gaat dan om andere methoden om je te identificeren in het betalingsverkeer en om alternatieven die ook de overstap van consumenten kunnen vergemakkelijken. Het werken met aliassen, telefoonnummers, adresboeken of iconen bij mobiel bankieren staat allemaal nog in de kinderschoenen, maar op dit terrein gaan de ontwikkelingen heel snel. Dus ik vind dat we ook moeten kijken naar andere methoden dan deze en dat we in ieder geval niet alleen onze kaarten moeten zetten op Europese nummerportabiliteit. Zoals gezegd, heb ik de Eurocommissaris een brief gestuurd over het algemene punt van nummerportabiliteit en het specifieke punt dat geen nummers worden uitgegeven waardoor er meerdere nummers binnen Europa zouden komen met dezelfde getallenreeks. Daar heb ik nog geen antwoord op gekregen, dus wordt het tijd om te rappelleren.

Mevrouw **Aukje de Vries** (VVD): Ik begrijp dat de Betaalvereniging kijkt naar de overstapservice en die evalueert. Wij zouden graag weten welke nieuwe mogelijkheden er zijn, ook naast die overstapservice, maar ook daarbinnen, om dit te vergemakkelijken en het beter te kunnen doen. Iedereen is hier nu wat versnipperd mee bezig. De Betaalvereniging doet iets. Misschien doet het Maatschappelijk Overleg Betalingsverkeer iets en misschien gebeuren er zelfs ook bij het ministerie nog een aantal zaken. Dus voor ons is het goed om inzicht te hebben in de mogelijkheden om hierin verbetering te brengen op korte termijn. Wij willen graag een terugkoppeling van hoe dit zou kunnen in de toekomst.

Minister **Dijsselbloem**: Ik geloof niet dat het heel versnipperd is. Het initiatief ligt bij de sector zelf in de Betaalvereniging. Wij volgen dat en wij enthousiasmeren waar mogelijk. Ja, we zullen de Kamer op de hoogte houden. Dit hele AO heeft overigens in zich dat we er waarschijnlijk over een halfjaar of over een jaar weer over spreken en dat we de Kamer ook voor die tijd weer op al deze onderwerpen verder informeren over de voortgang en de ontwikkelingen, want het zijn allemaal dingen die in beweging zijn. Maar wij zoeken ook echt naar mogelijkheden om de overstapservice nog verder te verbeteren.

De heer **Merkies** (SP): Ik ben op zoek naar een manier om het warm te houden in Europa. Op zichzelf is het goed dat die brief is verstuurd en dat wij in Brussel zijn geweest, want daardoor staat het nu wel een beetje op het netvlies van de heer Hill. Ik heb het idee dat je zulk soort dingen altijd best een tijd in de week moet leggen om ervoor te zorgen dat er echt wat gebeurt. Dat is de reden waarom ik heb nagedacht over wat we nog meer zouden kunnen doen en ik heb voorgesteld om een onderzoek te doen naar de mogelijkheden. We zullen het erover eens zijn dat de kosten hoog zullen zijn, maar zo'n onderzoek kan wel uitwijzen of het mogelijk is en of de kosten ervan wel of niet overkomelijk zijn. Als je het zo doet, neem je toch een beetje de rest mee en kunnen we wellicht toch echt wat gaan doen.

Minister **Dijsselbloem**: Dat zou een vervolgactie richting de Europese Commissie kunnen zijn als we niet scherp op ons netvlies hebben welke techniek hiervoor nodig is en wat het kost. Als niet duidelijk is wat de economische meerwaarde ervan is, zouden we de vervolgstap kunnen zetten om de Europese Commissie te vragen een onderzoek daarnaar zo snel mogelijk te starten. Op basis van de uitkomsten van dat onderzoek kun je met elkaar praten over de vraag of het de moeite waard is, of het mogelijk is en of het moet. Ik houd dit in mijn achterhoofd voor het vervolgoverleg met de Commissie. Ik vind niet dat Nederland dit weer zelf moet gaan doen, want we hebben niet voor niks een Europese Commissie.

Voorzitter. Hoe kwetsbaar zijn we op dit moment voor ddos-aanvallen? Anderen hebben het ook al gezegd: het Nederlandse betalingsverkeer is een geoliede machine. Het is ook veel meer gedigitaliseerd dan in de meeste andere landen. Dat betekent dat als je gaat onderzoeken in welke landen er problemen zijn met het digitale betalingsverkeer, de uitkomst zomaar zou kunnen zijn dat dat Nederland is. Dat zegt op zichzelf ook niet zo veel.

Cybercrime en ddos-aanvallen vinden in heel veel landen plaats, want het zijn bijna altijd internationale aanvallen. Die aanvallen richten zich inderdaad voor een deel ook op de financiële sector en die sector moet er daarom en vanwege het belang van het betalingsverkeer sowieso voor zorgen dat haar beveiliging optimaal is. Aangezien heel veel cyberaanvallen en ddos-aanvallen op de financiële sector zijn gericht, zal die sector daar echt heel veel in moeten investeren. Overigens wordt hieraan al enorm veel geld besteed. Ik zeg dat natuurlijk met weinig vreugde, want het is allemaal geld van de klant.

Er wordt echt heel veel geld geïnvesteerd in het steeds beter beveiligen van het betalingsverkeer. Een van de leden vroeg of het nu op orde is en of we kunnen ontspannen. Het antwoord daarop is nee, want, ook al is de beveiliging veel beter op orde dan een aantal jaren geleden, het is natuurlijk wel een beetje een wedloop. We moeten dus voortdurend alert blijven op wat men nu weer verzonnen heeft aan nieuwe methoden en ervoor zorgen dat we daartegen beveiligd zijn. Men zal dus moeten blijven investeren in de beveiliging tegen cybercrime. Ook DNB heeft het als een permanent punt van aandacht ter hand genomen, wat er onder meer toe heeft geleid dat zij onlangs haar toezichtseisen voor de beheersprocessen op het gebied van ICT heeft aangescherpt.

Banken investeren in systemen om iDEAL en internetbankieren zo veel mogelijk van elkaar los te weken. Men doet dat om minder kwetsbaar te zijn. DNB werkt op dit moment de beschikbaarheidsnorm uit, een norm die door een amendement van de heer Nijboer in de wet is gekomen. Met die norm in de hand zal erop worden toegezien dat het adequaat geborgd is, waarbij wij ons zeker geen oordeel moeten aanmatigen over wat het beste systeem is. Dat laat onverlet dat die norm wel gerealiseerd moet worden. Ik zal de Kamer informeren hoe het ingevuld en gehandhaafd

wordt. Die nieuwe beschikbaarheidsnorm zal ook op iDEAL van toepassing zijn, wat betekent dat DNB hierop toezicht zal houden. Er is gevraagd naar alternatieven, maar die heb ik eigenlijk al genoemd. In 2014 is bijvoorbeeld een scheiding aangebracht tussen de systemen van de banken voor internetbankieren en iDEAL-betalingen, zodat iDEAL-betalingen niet meteen worden verstoord door problemen bij het internetbankieren en andersom. In 2014 heeft dat al geleid tot een aantoonbaar grotere beschikbaarheid van beide bankdiensten. De heer Omtzigt heeft gevraagd naar de kosten van iDEAL. Concreet wilde hij weten of ik dit punt zal meenemen naar het Maatschappelijk Overleg Betalingsverkeer. Zijn punt is dat je meteen moet weten wat het kost als je een bestelling doet op internet en dat je niet, nadat je op de send-knop hebt gedrukt, een melding mag krijgen dat er kosten in rekening zullen worden gebracht. Dit punt zullen wij meenemen naar het Maatschappelijk Overleg Betalingsverkeer.

Er is groen licht gegeven voor een pilot met geldautomaten in drie gemeenten in Zeeuws-Vlaanderen. In die pilots zijn een aantal oplossingen getest, waaronder het bijplaatsen van een geldautomaat. Er waren drie witte vlekken geïdentificeerd en die zijn in het pilotgebied gecoverd. Er is naar de tijdslijn van de pilot gevraagd. Ik zie op het briefje van mijn medewerkers dat de pilot aan het einde van het jaar wordt geëvalueerd. Ik ben het wel eens met de opmerking van de heer Omtzigt dat het allemaal moeizaam en bureaucratisch gaat, maar hij weet natuurlijk ook dat hij mij als eerste in de nek springt als ik te veel zeg over onze onafhankelijke toezichthouders. Toezichthouders moeten onafhankelijk hun werk doen en het kan daarom niet zo zijn dat de Minister bepaalt wat de toezichthouder goed vindt. Zie daar ons dilemma!

De heer Omtzigt had een eenvoudige redenering: je hebt problemen die je kunt oplossen en problemen die je niet kunt oplossen, en dit probleem kun je oplossen. Aan die oplossing wordt gewerkt, maar ik kan dus niet treden in de rol van de onafhankelijke marktmeester.

Er was inderdaad discussie over de vraag of banken van de ACM gewoon mogen afspreken waar ze geldautomaten weghalen. Op dit moment kunnen we niet anders dan accepteren dat dit niet mag van de ACM. Ik hoop dan ook dat de pilot goed verloopt en dat wat er wordt getest in de pilots, straks kan worden toegepast op de witte vlekken elders in het land. De heer Merkies vroeg hoe vaak wordt onderzocht waar die witte vlekken zich precies bevinden. Mij werd ingefluisterd dat één keer in de drie jaar de witte vlekken worden vastgesteld. Ik weet niet of dat ... Sorry, ik hoor nu zeggen dat het zelfs één keer per jaar is. Als we nog even doorpraten, is het zo meteen één keer per halfjaar!

De heer **Merkies** (SP): Het was mijn voorstel om het één keer per jaar te doen.

Minister **Dijsselbloem**: Dat was uw voorstel? Blijkbaar is dat nu zo.

De heer **Merkies** (SP): We hebben dit al eens eerder besproken.

Minister **Dijsselbloem**: Soms sluipt er wat desinformatie in het proces, maar die halen we er dan snel weer uit.

Op dit moment heb ik geen aanleiding om de 5 kilometernorm in de wet vast te leggen. Ik heb wel steeds gezegd dat het ons ijkpunt moet zijn en op basis daarvan werken hier dan ook aan.

De heer Van Dijck heeft gevraagd naar de gevolgen van de stakingen bij Brink's Nederland en in het bijzonder naar de gevolgen voor de Rabobank. Ook voor Brink's geldt dat de werknemers van dit bedrijf stakingsrecht hebben. Zoals de heer Van Dijck weet, kan de rechter dit recht beperken als een staking ernstige schade oplevert voor de samenleving. Stakingen die het betalingsverkeer dermate ernstig verstoren, kunnen dus ook

gewoon worden verboden. Wij stonden wel op scherp toen die staking speelde, overigens net als DNB, want wij wilden allebei weten of het betalingsverkeer hierdoor verstoord zou worden. Naar ons oordeel is het echter niet zover gekomen.

Mevrouw De Vries heeft gevraagd naar een overzicht van wat er allemaal verandert door de herziene richtlijn betaaldiensten.

Mevrouw **Aukje de Vries** (VVD): Ik wil weten wat er geregeld wordt en wat er verandert ten opzichte van de huidige richtlijn. Ik vind het overigens goed dat de Minister hierop schriftelijk terugkomt.

Minister **Dijsselbloem**: Ik heb een hele lap tekst voor me, maar laat ik via de gebruikelijke procedure de Kamer informeren over welke voorstellen daarin zitten en hoe we tegen die voorstellen aankijken. Ik denk dat dat het beste is.

Voorzitter. De heer Merkies heeft een vraag gesteld over de uiteindelijk begunstigde. Hij vindt dat die zichtbaar moet zijn op het afschrift. Ik ben het met hem eens dat dit goed en belangrijk is. Voor banken is dit echter niet altijd mogelijk, want zij hebben niet altijd volledige inzage in wie de uiteindelijk begunstigde is, terwijl ze wel de betalingstransactie moeten verwerken. Dit zou eigenlijk moeten worden opgelost door de scheme-eigenaren: Visa, MasterCard et cetera. Bij de betaalmethode iDEAL is het al wel verplicht gesteld dat de naam van de verkoper expliciet wordt vermeld bij het verwerken van de transactie.

Er is gevraagd naar het verwerken van betalingen 24/7 en in het weekend. Volgens mij is er inmiddels een oplossing voor het verwerken op maandag, maar misschien wordt daar nog aan gewerkt. Tot nu toe werden vaak eerst de afschrijvingen verwerkt en pas daarna de bijschrijvingen, zodat mensen soms enige tijd rood stonden met alle bijkomende kosten van dien. Dat is aangepakt. Volgens mij staat de oplossing van het maandagprobleem dus op de rails. Rest het probleem van het niet-verwerken van betalingen in het weekend. Ik ben er echt niet voor om daar een nationale oplossing voor te zoeken, want dat zou heel kostbaar zijn. We zouden daarvoor in Nederland een aparte betaalinfrastructuur moeten ontwerpen. Dit probleem moet dus op Europees niveau worden opgelost. Zo praktisch, banaal en plat als het is: het zal echt op Europees niveau moeten gebeuren en op zondag wordt er niet gewerkt. Wij vinden dat nu blijkbaar allemaal raar, want ik heb vastgesteld dat de SP inmiddels ook geen bezwaar meer heeft tegen werken op zondag, tenminste als het in Frankfurt gebeurt. Dat is een grapje, maar ik vind echt dat de oplossing op Europees niveau moet worden gezocht. Het gaat om het verwerken van interbancaire betalingstransacties en dat gebeurt in het Europese systeem. Daar zal dan ook de oplossing moeten worden gevonden en daar zetten we ons voor in, maar zoals zo vaak in Europa geldt ook hier dat je zaken niet zomaar in je eentje kunt forceren.

Mevrouw **Aukje de Vries** (VVD): Ik heb natuurlijk al eerder het verhaal gehoord dat een structurele oplossing in Europa gerealiseerd moet worden, maar ik heb ook begrepen dat banken op dit moment kijken naar praktische oplossingen voor een deel van de knelpunten. In het tweede kwartaal van 2015 zouden ze daarmee komen. Klopt dat? Zo ja, dan zou dat een goede zaak zijn.

Minister **Dijsselbloem**: Dat klopt, want ik heb een brief daarover voor mij liggen. We moeten de plannen wel van de bank zelf vernemen. Ik heb die brief nog niet voorgelezen, omdat de crux zit bij de Europese interbancaire verwerking van betalingstransacties. De Nederlandse banken doen wat ze kunnen, maar ik vind niet dat we in Nederland naast het Europese systeem een tweede systeem moeten bouwen, want dat wordt echt heel kostbaar. Hoe belangrijk dit probleem ook is, dat moeten we volgens mij

niet doen. We moeten er echt op blijven drukken dat het Europese systeem ook op zondag gaat draaien.

Mevrouw **Aukje de Vries** (VVD): Dat begrijp ik, maar we moeten praktische belemmeringen natuurlijk wel wegnemen als dat mogelijk is. Ik weet niet of er in het Maatschappelijk Overleg Betalingsverkeer wordt gerapporteerd over de oplossingen van de banken, maar als dat wel zo is, zou ik graag zien dat de Kamer daarover wordt geïnformeerd.

Minister **Dijsselbloem**: Op 21 mei vindt de eerst volgende bijeenkomst van het Maatschappelijk Overleg Betalingsverkeer plaats. Dat zou een goed moment zijn om de Kamer een voortgangsbrief te sturen. Het is natuurlijk wel vrij snel 21 mei en ik hoop dat we niet al in mei weer een algemeen overleg over dit onderwerp hebben, want dan zou het ritme wel heel erg hoog komen te liggen. Maar we zullen de Kamer daarover een informerende brief sturen.

Mevrouw **Aukje de Vries** (VVD): Voorzitter. Dank voor de antwoorden en de toezeggingen, met name voor de toezeggingen over de terugkoppelingen; ik snap dat niet alles hier direct opgelost kan worden. We kunnen natuurlijk een heleboel regels gaan stellen, maar de VVD voelt er niet zo veel voor om regels te stellen als er geen probleem is of als die regels niet echt bijdragen aan de oplossing van het probleem. Dat staat wat ons betreft altijd voorop.

Tegen het CDA zou ik nog willen zeggen dat niemand ervoor is dat banken slechte producten verkopen of slechte adviezen geven. De heer Omtzigt zal dat hier niemand horen zeggen en hij heeft de VVD dat ook nooit horen zeggen.

De Minister heeft een heel duidelijk antwoord gegeven op de vragen over de zorgplicht. De brancheorganisaties hebben gezegd: doe ons dat niet aan. Ik vind het wel belangrijk dat er heel nadrukkelijk gekeken wordt naar wat ZZP Nederland, MKB Nederland en ONL vinden van een eventuele lidstaatoptie voor de bescherming van het betalingsverkeer. Ik zeg dat, omdat ik het belangrijk vind dat die eventuele lidstaatoptie breed gedragen wordt. Verder wil ik graag weten wat hun bezwaren zijn. Ik heb verder goed gehoord dat het niet leidt tot extra kosten voor het betalingsverkeer van bedrijven en dat het ook geen precedentwerking heeft.

Als wij in Nederland dingen kunnen doen voor Overstapservice en de nummerportabiliteit, moeten we dat ook doen. Het lijkt er nu een beetje op dat we wachten tot er wat in Europa gebeurt. We hebben in Nederland zelf gekozen om de naam van de bank in het nummer terug te laten komen, ook al gebeurt dat in andere landen niet. Ik denk dat banken best bereid zijn om na te denken over oplossingen die het eenvoudiger maken. Ik hoop echt dat daar druk op wordt gezet en dat er ook echt actie wordt ondernomen, want wat mogelijk is, moet wat ons betreft ook gebeuren.

De heer **Groot** (PvdA): Voorzitter, excuus voor mijn afwezigheid gedurende een deel van dit overleg. Ik ga nu eerst de Handelingen bestuderen.

De **voorzitter**: U vragen zijn beantwoord, maar u wilt die antwoorden eerst teruglezen in de Handelingen.

De heer **Tony van Dijck** (PVV): Voorzitter. Ook ik bedank de Minister en de initiatiefnemer voor hun antwoorden.

De antwoorden op de vragen over de privacy vind ik redelijk onbevredigend, met name omdat de initiatiefnemer meer op mijn lijn zit dat we de klant zouden moeten beschermen tegen zichzelf om te voorkomen dat straks het hele hebben en houden van mensen en hun betaalgedrag op straat ligt. Dat gun ik geen enkele klant, maar klanten worden daar nu niet

tegen beschermd. Je zegt nu ook al best makkelijk ja tegen Facebook of Google wanneer zij vragen of ze al je gegevens, inclusief je betaalgegevens, mogen gebruiken voor commerciële doeleinden, omdat je anders geen account kunt aanmaken. Net als bij cookies zullen klanten van banken dus waarschijnlijk heel makkelijk tegen hun bank zeggen «oké, akkoord». Misschien reageren we weer pas als het te laat is, want ik denk dat ontwikkelingen als Google Wallet, Apple Pay, Samsung Pay en Facebook heel snel gaan. De Minister zegt dat zelf ook terecht en ik denk daarom dat al je betaalgegevens, voordat je het weet, op straat liggen omdat je daarvoor zelf toestemming hebt gegeven. En draai het dan maar eens terug! Dat lukt je niet meer, want het ligt dan tot in alle eeuwigheid op straat. Ik vraag de Minister en de initiatiefnemer om iets alerter te zijn op de gevaren die op ons afkomen. We moeten voorbereid zijn als dingen als Apple Pay en Google Wallet heel snel de hoogte in gaan. Ik houd mijn hart vast.

Op twee punten is het weer eens wachten op Europa. Ik snap niet waarom we hier de betalingsgegevens niet realtime kunnen verwerken. Waarom zouden we op Europa moeten wachten? Op vrijdag kunnen tussen 09.00 uur en 17.00 uur wel alle betalingen realtime worden verwerkt, maar kennelijk kan dat op zaterdag en zondag niet. Ik snap niet waarom we zouden moeten wachten op Europa en waarom we het niet gewoon in Nederland kunnen regelen, in ieder geval voor al die transacties die binnen onze landsgrenzen en bij onze banken plaatsvinden. Hetzelfde geldt voor nummerportabiliteit. Voor mensen die in Nederland van de ene naar de andere bank overstappen, zou je dat moeten kunnen regelen. Ik denk dat er weinig Nederlanders zijn die van een Nederlandse naar een Italiaanse bank overstappen.

De heer **Merkies** (SP): Voorzitter. Ik heb begrepen dat we eind dit jaar horen hoe de pilot met de betaalautomaten heeft uitgewerkt. Ik heb in mijn vragen hierover de nadruk gelegd op de witte vlekken. Ik heb gevraagd of dat eens per jaar zou kunnen, omdat één keer in de drie jaar wel erg weinig is. Ik zou aan het einde van die pilot eigenlijk gewoon willen weten of het probleem meer is weggewerkt in Zeeuws-Vlaanderen, waarmee ik bedoel dat daar dan minder witte vlekken zijn dan elders in Nederland. Alleen dan kun je echt zien of de pilot heeft gewerkt. Ik hoop dus dat zo'n vergelijking erin verwerkt wordt.

De initiatiefnemer en de Minister delen mijn zorg dat op de afschrijving de begunstigde moet staan: als ik iets bij Blokker heb gekocht, moet er «Blokker» op staan en niet een of andere paymentservice. Ik begrijp dat er een probleem is omdat het ook bij de scheme-eigenaar ligt en mijn vervolgvraag zou dan ook zijn hoe we de scheme-eigenaar ertoe kunnen dwingen om te vermelden waar je iets hebt gekocht. Het gaat er immers om dat het voor de klant herkenbaar is.

Ik leer van de Minister nieuwe standpunten van de SP. Zo zou je blijkbaar van de SP niet mogen werken op zondag. Volgens mij is dat niet zo.

De heer **Tony van Dijck** (PVV): Dat is de SGP!

De heer **Merkies** (SP): Inderdaad, misschien heeft de Minister zich een lettertje vergist. We zijn er al helemaal niet op tegen als het gaat om een geautomatiseerd systeem dat op zondag door moet draaien om betaalgegevens te verwerken. Dat mag natuurlijk al helemaal.

Nummerportabiliteit is een belangrijk punt. Ik hoor in ieder geval de bereidheid van de Minister om daaraan in Europa te werken, maar hopelijk doet hij dat ook op nationaal niveau. In Nederland pakken we het natuurlijk al op een ander niveau aan met Overstapservice en de invulservice, maar op Europees niveau zullen we het lange tijd in de week moeten leggen, want zo werkt dat daar met dit soort zaken.

Ook ik vond dat de antwoorden van de Minister tekortschoten op het punt van de privacy. Ik juich al die nieuwe ontwikkelingen op zichzelf toe, maar die ontwikkelingen brengen ook met zich mee dat de privacy onder druk komt te staan. Dat moeten we gewoon vaststellen en je moet dan niet blijven zeggen dat de oude Wet bescherming persoonsgegevens voldoet. Ik kan me namelijk niet voorstellen dat dat zo is; volgens mij moet dat nader worden ingevuld. Ik wil daar de Kamer eigenlijk ook om een uitspraak over vragen en daarom zal ik een VAO aanvragen.

De heer **Omtzigt** (CDA): Voorzitter. Ik bedank de initiatiefnemer voor zijn heldere antwoorden.

Ik sluit me aan bij de collega's die zeiden dat het duidelijk moet zijn waar de transactie plaats heeft gevonden. De initiatiefnemer heeft daarover terecht een aanbeveling gedaan. Die aanbeveling was overigens een van de aanbevelingen waarvan het mij nog niet geheel helder was hoe die precies opgevolgd gaat worden. Ik zei in het algemeen «het is niet allemaal duidelijk» en de aanbevelingen 7 en 9 zijn nou net aanbevelingen voor problemen die echt opgelost moeten worden. Het is mij onduidelijk hoe je daar regelgeving voor zou moeten maken, want ik snap heel best ...

Minister **Dijsselbloem**: Wat zijn de aanbevelingen 7 en 9 precies?

De heer **Omtzigt** (CDA): Dat gaat om het punt dat persoonlijke data van cliënten niet mogen worden gebruikt en de benaming op het afschrift. Er staat in de brief van de Minister dat de banken daaraan werken, maar goed: banken kunnen daar wel aan werken, maar is het ook wettelijk afdwingbaar dat er op een gegeven moment wel wat gebeurt? Ik vraag dat, omdat hier geldt: als het straat licht, ligt het op straat. Als je dat niet wilt, kun je het beter in bewaring geven bij het Ministerie van Veiligheid en Justitie, want dan weet je zeker dat het bonnetje er niet meer is. Ik begrijp dat het lastig is, want hoe omschrijf je precies hoeveel er op zo'n statement moet staan? Moet daar het adres op staan waar je hebt betaald? Zo ja, hoe doe je dat dan met internet? Het is moeilijk, maar iets duidelijker mag zeker wel.

Ik krijg nog graag antwoord van de Minister op mijn vraag over de kosten van het pinnen. Ik heb hem natuurlijk enigszins overvallen met wat het Europees parlement op 10 maart heeft gedaan en mijn vraag hoe de regering het gaat implementeren. Wellicht kan hij dit punt in de volgende rapportage meenemen. Ik zou het wel fijn vinden, zeker voor het mkb, als die bedragen wat lager worden vastgesteld dan in de Europese richtlijn. Een kleine mkb'er of een marktkoopman die wil dat er bij hem met een pinpas kan worden betaald, moet dat kunnen betalen.

Ik snap dat wij niet over de toezichthouders heen kunnen gaan, maar al die vergaderingen over het aantal pinautomaten, de tussentijdse evaluaties en de jaarlijkse evaluaties over witte vlekken en dergelijk zijn straks vast een heel goed voorbeeld van hoeveel rapportages je niet kunt schrijven over iets wat oplosbaar is. Als het niet anders kan, zou ik de Minister willen vragen om de banken gewoon mee te delen: jullie hebben heel veel problemen, maar dit probleem kunnen jullie echt met z'n allen oplossen; doe dat dan ook.

We spreken hier voortdurend over het elektronisch betaalverkeer. Collega Van Dijk noemde bijvoorbeeld de ddos-aanvallen en andere collega's weer andere problemen. Een werkend chartaal betalingssysteem is ook in een wereld waar steeds meer elektronisch betaald wordt, een back-up die te allen tijde beschikbaar moet zijn. Hoe belangrijk dat is, ontdek je pas als het een keer twee dagen niet loopt en er geen chartaal geld is. Ik hoop niet dat we in die situatie terechtkomen, maar zo'n back-up is hoe dan ook hoogstnoodzakelijk. Daarom is een netwerk van goed gespreide pinautomaten een absolute noodzaak. Het is echt niet alleen maar een luxeprobleem of iets wat fijn is om te hebben. Het is de kern van waar de banken

voor bedoeld zijn. Daarom krijg ik graag wat eerder een voortgangsrapportage en een plan om de pilots uit Zeeuws-Vlaanderen in de rest van Nederland toe te passen als het daar gelukt blijkt te zijn.

De heer **Nijboer** (PvdA): Voorzitter. In tweede termijn zijn mij niet zo vreselijk veel vragen gesteld. De Minister heeft gereageerd op de vragen van de leden van de commissie en op de nota en daar wil ik nog een drietal punten uitlichten.

Het eerste punt is de vraag waar de waardetransactie plaatsvindt. Kun je op je telefoon zien waar je hebt gepind? De heer Merkies vroeg ook naar dit punt uit de nota. De Minister geeft aan dat de banken die gegevens niet altijd hebben. Dat begrijp ik wel, maar uiteindelijk zitten wij hier niet voor het systeem of weet ik wat, maar voor de consument. De consument moet op zijn afschrift kunnen zien of een bepaald bedrag terecht is afgeschreven voor iets wat hij gekocht heeft. Banken vragen namelijk, zie de voorwaarden, aan mensen om hun bankrekeningen te controleren en na te gaan of bedragen terecht zijn afgeschreven. In de voorschriften staat volgens mij dat je dat minimaal eens in de twee weken moet doen. Ik weet niet of de Minister wel eens op het station heeft gepind, maar als hij dat heeft gedaan, heeft hij ook al die lettercodes op zijn afschrift gezien. Door die onoverzichtelijkheid geloof je het op den duur allemaal wel. Het is natuurlijk niet de bedoeling dat het zo wordt vormgegeven. Het is mijns inziens dan ook echt een maatschappelijke opdracht, misschien ook wel voor het Maatschappelijk Overleg Betalingsverkeer, om daarover duidelijkheid te verschaffen. Als je in een restaurant hebt gegeten of een treinkaartje hebt gekocht, moet de naam van dat restaurant en de aanduiding «treinkaartje» op je afschrift staan. In ieder geval moet een consument uit zijn afschrift kunnen afleiden wat hij heeft gedaan. Volgens mij is dit een opvatting die Kamerbreed wordt gedeeld. Hoe het praktisch wordt opgelost, horen wij wel.

Het tweede punt is de betere bescherming van zzp'ers en het mkb tegen online criminaliteit. Ik bedank de Minister voor zijn verdergaande toezegging: hij ging het bekijken, maar nu zegt hij dat hij het ook gaat doen. De zorgplicht is overigens een ander debat en daarover komen we nog wel een keer te spreken. Ik vind het best een vergaande stap om banken binnen 24 uur het geld te laten terugstorten als criminelen met dat geld in de weer zijn geweest. In de nota heb ik daarvoor een termijn van een maand gesuggereerd. De Minister gaat dus verder dan het verzoek in de initiatiefnota en daarmee zet hij een stap die volgens mij echt gaat helpen. Ik heb mensen gesproken die hun geld kwijt waren en in hun recht stonden, maar vervolgens toch in allerlei procedures met de banken terechtkwamen, omdat de bank vond dat ze nalatig hadden gehandeld. De bewijslast lag al bij de banken, maar uiteindelijk kwamen deze mensen toch niet bij hun geld. De Minister zegt nu toe dat dergelijke mensen in de toekomst hun geld binnen 24 uur zullen terugkrijgen en dat de banken het geld moeten terugvorderen als duidelijk wordt dat een klant verkeerd heeft gehandeld. Door deze toezegging verschuift de balans bij de consumentenbescherming naar de bank en dat is heel positief nieuws. Het is echt goed om dit te horen, want ik ben hiermee al twee jaar bezig.

Met het derde punt ben ik mijn beantwoording begonnen: de privacydiscussie waarover de heer Merkies een VAO heeft aangevraagd. We hebben veel thema's besproken en in de nota worden dan ook veel thema's genoemd; het loopt van pinautomaten tot het aantal dagen dat betalingen worden verwerkt. Privacy is echter een zo belangrijk en technisch ingewikkeld thema dat ik mij goed kan voorstellen dat we hier nog wel vaker over komen te spreken. Hoe verhoudt de Wet bescherming persoonsgegevens zich tot de gedragscode? Hoe verhoudt de gedragscode zich tot de nieuwe ontwikkelingen? Op dat laatste punt ben ik het overigens met de Minister eens dat de discussie over Facebook en Google een beetje een te negatieve ondertoon krijgt, omdat er ook heel

mooie innovatieve initiatieven zijn. Zo kun je tegenwoordig bijvoorbeeld veel beter zien wat je hebt uitgegeven. We hebben met andere woorden heel veel baat bij innovatie, maar dat mag natuurlijk niet ten koste gaan van de bescherming van je persoonsgegevens. De heer Van Dijck gaf beeldend weer hoe belangrijk het is. De Kamer moet de privacy bewaken en dat betekent dat wij precies moeten weten hoe het zit. Hoe wordt de Wet bescherming persoonsgegevens bijvoorbeeld toegepast op nieuwe organisaties? Waar kun je nu wel of niet toestemming voor geven? Is het voldoende om dat met een vinkje te doen? Kun je wel zorgen voor voldoende bescherming en, zo nee, moet het dan wel kunnen? Moeten er veel zwaarwegender blokkades worden opgeworpen voordat we het überhaupt toestaan? Moet het überhaupt wel kunnen? Deze discussie luistert heel nauw en ik vind dat we vandaag een mooie eerste aanzet voor die discussie hebben gegeven. Het is de taak van het parlement om die discussie voort te zetten. Een VAO helpt daarbij, maar ik vrees dat we in dat VAO ook niet alle problemen kunnen oplossen. Ik zie uit naar het vervolg op dit debat, want je kunt wel heel principieel een bepaalde stelling innemen, vervolgens zullen je wel moeten aangeven wat je precies denkt te gaan doen. Dat is niet zo makkelijk, want deze problemen los je niet zomaar op.

Voorzitter. Ik bedank de Minister en de leden voor een goed en geanimeerd debat.

Minister Dijsselbloem: Voorzitter. Ik wil even snel de negen aanbevelingen langslopen, omdat volgens mij de oogst behoorlijk groot is. De eerste aanbeveling gaat over de vergoeding van schade en de verantwoordelijkheid daarvoor. Ik heb nog eens heel duidelijk gesteld dat de verantwoordelijkheid bij de consument ligt, maar dat de bewijslast om aan te tonen dat de consument zijn verantwoordelijkheid niet heeft genomen, bij de bank ligt. De termijn voor het terugstorten gaat inderdaad terug naar 24 uur. Dat vloeit voort uit de Europese richtlijn waarover nu de laatste onderhandelingen plaatsvinden. Ik kan met vrij veel zekerheid zeggen dat we daarop uit zullen komen, want het ziet er goed uit.

In aanbeveling vier wordt een bedrag genoemd en ik kan de Kamer meedelen dat dit bedrag van € 150 naar € 50 gaat.

Aanbeveling twee gaat over zzp'ers en het midden- en kleinbedrijf. Mijn toezegging in de brief dat we het gaan bekijken, was bedoeld als: we gaan het uitwerken. Die uitwerking vergt veel werk en overleg met de sectororganisaties. Het is een terecht punt dat overigens geen implicaties heeft voor een veel bredere bescherming van zzp'ers en mkb'ers.

De storing- en beschikbaarheidsnorm komt er, dankzij een amendement van de heer Nijboer zelf. De norm wordt op dit moment uitgewerkt en zal worden gehandhaafd door de Nederlandsche Bank.

De afwikkeling van transacties en het Target2 is echt een Europese zaak. Er is gesuggereerd dat we dat dan maar moeten omzeilen en dat we in Nederland een systeem moeten neerzetten om interbancaire transacties op nationaal niveau in het weekend te verwerken. Dat vergt echt een heel grote investering en daar ben ik om die reden niet voor. We moeten elkaar en de consument niet op kosten jagen, maar ervoor zorgen dat Target2 gewoon in het weekend gaat draaien. En daar zet ik me voor in.

Aan de discussie over privacy en data merk je dat het echt nog in ontwikkeling is. De stelling dat de consument op dit moment niet beschermd is, is onjuist. Ik zou dat signaal ook niet willen afgeven, want dan gaan sommige banken in Nederland weer wilde plannen ontwikkelen; dat hebben we al een keer eerder gezien. De consument is wel degelijk beschermd, want hiervoor bestaat echt wetgeving.

De heer Nijboer vroeg in tweede termijn hoe de wettelijke waarborg zich verhoudt tot de gedragscode en of we het goed hebben geregeld. Dat zijn relevante vragen en ik zeg daarom toe dat we in een vervolgrapportage

heel specifiek in zullen gaan op de vraag hoe de nationale gedragscode zich verhoudt tot wat er wettelijk is geregeld. Overigens is het meeste Europees geregeld en, zoals gezegd, de Europese privacyregelgeving wordt op dit moment herzien, gemoderniseerd en aangepast. Een van de leden zei in tweede termijn dat ik gezegd zou hebben dat de oude wet voldoet, maar dat is niet zo. Het is namelijk niet zo dat er op dit moment niets is geregeld. Die indruk moeten we niet wekken, want het is niet zo. De data mogen niet zomaar worden verkocht voor commerciële doeleinden, punt zeven. Punt acht is dat de data van klanten zijn en niet van banken. Dat ligt dus iets genuanceerder: waar de banken de data voor mogen gebruiken, is wel goed geregeld en beschermd. Afschrijvingen voorzien van duidelijke informatie vergt een inspanning van die scheme-eigenaren. Ik weet niet of ik op dit moment al meer kan zeggen over de vraag of we hen kunnen dwingen om daar meer aan te doen.

Mevrouw **Aukje de Vries** (VVD): Ik heb begrepen dat de banken werken aan een herziening van de gedragscode voor de verwerking van persoonsgegevens. Klopt dat en in hoeverre komen de banken daarmee tegemoet aan onze bezwaren?

Minister **Dijsselbloem**: Daar wordt inderdaad aan gewerkt, maar in hoeverre de banken daarmee tegemoet komen aan de bezwaren van de Kamer, kan ik natuurlijk nog niet zeggen. De bezwaren zijn bovendien nogal zoekend. Ik zeg het maar voorzichtig, want ik wil de Kamer niet beledigen. We zijn allemaal nog een beetje op zoek naar wat het gaat betekenen, hoe het gaat werken en wat de risico's zijn voor de privacy van consumenten. De heer Van Dijck was de enige met een concreet punt, want hij gaf aan dat als je op internet één keer klikt op het vinkje dat aangeeft dat je geen bezwaar hebt, je ... Dat doet me trouwens denken aan een aflevering van een Amerikaans ...

De **voorzitter**: ... damesprogramma?

Minister **Dijsselbloem**: Nee, een Amerikaanse tekenfilm, niet South Park, maar ...? Ik weet het niet meer, maar in die serie hadden ze een hele aflevering gemaakt over dit thema. Als je je de eerste keer bij Google aanmeldt, moet je alle voorwaarden doornemen voordat je onderaan de pagina op «accept» klikt en in die aflevering werden grappen gemaakt over wat er allemaal in die voorwaarden stond. Niemand had die natuurlijk gelezen en ze wisten dan ook niet waar ze zich allemaal toe hadden verplicht en beschikbaar voor hadden gesteld. Dat was niet smakelijk! Zo gaat het wel, want mensen kijken niet serieus naar de voorwaarden. Ze denken er niet over na en drukken meestal heel makkelijk op «ja, dat accepteer ik», maar dan? Dit thema is echter breder dan alleen maar betaaltransacties. Hoe kunnen we consumenten goed beschermen? Op onderdelen zijn we daar inmiddels goed in, zie de Bel Me Niet-service en het knopje «haal mij uit uw bestand» onderaan internetpagina's met reclame. Dat soort dingen werkt wel, want als je daarop ooit ja hebt gezegd, kun je dat makkelijk weer terugdraaien. De scheme-owners is een lastig punt. Daar zijn namelijk eigenlijk geen regels voor gesteld. Ze staan ook niet onder Europees toezicht en er is ook geen regeling waaruit de verplichting volgt om alle informatie weer te geven op de «afschriften». Afschriften moet hier tussen aanhalingstekens, omdat het tegenwoordig vaak elektronisch gaat. We moeten echt goed kijken hoe we dat zouden kunnen verbeteren. Op dit moment is daar in ieder geval niets voor geregeld.

De heer **Merkies** (SP): Kunnen banken dat afdwingen bij de scheme-owners?

Minister **Dijsselbloem**: Laat ik het zo zeggen: we gaan bestuderen hoe we dit zouden kunnen bevorderen. Het is ingewikkeld, want de bank moet de transacties verwerken en kan niet zomaar tegen een partij zeggen: ik verwerk het alleen als ik van u een nette beschrijving heb van het product, de dienst of de firma. Ik ga bekijken hoe we dit kunnen verbeteren, misschien ook door deze vraag eens bij de betrokken sectoren en bedrijven neer te leggen.

Voorzitter. Mevrouw De Vries is bang dat wij bij de nummerportabiliteit zouden wachten op Europa. Dat doen we niet, maar ik wijs er wel nadrukkelijk op dat het niet zo gaat dat wij zeggen «wij hebben een oplossing gevonden en die moet het worden». Daartoe hebben we soms wel de neiging, ook al kunnen andere oplossingen soms veel sneller ingevoerd worden. We gaan dus de Nederlandse Overstapservice evalueren en verbeteren en verder werken aan een Europese overstap-service. Er komen nieuwe identificatiemethodes voor het betalingsverkeer aan waardoor het belang van het nummer veel minder wordt of het nummer gewoon automatisch wordt omgezet als je op een andere manier hebt geïdentificeerd. Wij denken nog heel klassiek dat de enige manier om een betaling te doen het intikken van een nummer is, maar in de toekomst gaat dat misschien wel heel anders. Je krijgt dan een irisscan en vervolgens wordt je nummer in de transactie verwerkt. Ik filosofeer nu maar wat, maar er komen echt nieuwe ontwikkelingen op ons af, denk maar aan identificatie via je vingerafdruk, een methode waarbij je helemaal geen nummer hoeft in te vullen. Het belang van het nummer wordt in die zin anders. Wij gaan dus ook andere methoden dan sec de nummerportabiliteit in Europa bevorderen.

Ik denk dat ik daarmee de punten zeven en negen, die met name door de Omtzigt zijn genoemd, heb behandeld. Ik ga verder met de kosten van het pinnen, de debitcards. In de Europese richtlijn is de lidstaatoptie opgenomen dat lidstaten een maximum aan die tarieven mogen stellen, maar Nederland heeft al veruit de laagste tarieven van heel Europa. Veruit! Het is hier zo goedkoop, omdat er in Nederland al heel veel digitaal gaat en de techniek vergevorderd is. Nu laten we het los en daardoor is er geen maximum meer. Als de tarieven in Nederland plots zouden stijgen – ik verwacht dat overigens helemaal niet – kunnen we alsnog ingrijpen door de tarieven aan een maximum te binden. Zo zit ik erin, want ik zie geen aanleiding om het in Nederland te regelen en vast te leggen. Nederland doet het echt heel goed op dit punt. Alleen als de tarieven opeens zouden stijgen, grijpen we in.

De heer Omtzigt suggereerde dat ik de banken zou meedelen «los het op». Dat doe ik geregeld bij verschillende onderwerpen, maar zonder al te veel succes. Nee, dat is flauw: soms met succes en soms zonder succes. Ik denk dat we het positief moeten benaderen en moeten erkennen dat er winst is geboekt. Er is een pilot in Zeeland geweest, waarbij de banken gezamenlijk zijn nagegaan waar de witten vlekken zich bevinden en hoe ze dat kunnen oplossen. Die pilots gaan we evalueren en als de uitkomst daarvan succesvol is, rollen we het uit. Dat is ook een antwoord op de vraag van de heer Merkies, want we gaan dan dus gewoon bekijken of de witte vlekken in Zeeuws-Vlaanderen daardoor gecoverd zijn. Als het werkt, gaan we het ook zo doen in de andere regio's waar dit probleem speelt. Overigens is natuurlijk niet heel Nederland een witte vlek.

De heer **Merkies** (SP): Mijn vraag was iets specifieker. Ik vroeg de Minister een vergelijking te maken tussen Zeeuws-Vlaanderen en andere gebieden, omdat je dan kunt zien of er in Zeeuws-Vlaanderen meer witte vlekken zijn verdwenen dan in andere gebieden. Ik denk dan natuurlijk met name aan dunbevolkte regio's, want daar zijn de witte vlekken te vinden.

Minister **Dijsselbloem**: Ik neem aan dat de drie witte vlekken in Zeeuws-Vlaanderen zijn gecoverd. Ik kan niet voorspellen hoe de witte vlekken in andere delen van Nederland zich ontwikkelen. Het gaat niet zo radicaal als we soms wel eens suggereren, maar dat laat onverlet dat het de ambitie is om alle witte vlekken van een oplossing te voorzien. Die oplossing kan verschillende vormen aannemen en de ervaringen die we in Zeeuws-Vlaanderen hebben opgedaan, gaan we daarvoor benutten.

De heer **Merkies** (SP): Ik vraag dus om een vergelijking: zijn er aan het einde van het jaar in Zeeuws-Vlaanderen meer witte vlekken verdwenen dan in de rest van het land?

Minister **Dijsselbloem**: Misschien praten we langs elkaar heen, maar de drie witte vlekken in Zeeuws-Vlaanderen zijn door deze pilot gecoverd. Er zijn er daar in principe dus nul, tenzij ze aan het eind van het jaar allemaal weer terugkomen, maar dat verwacht ik niet. Ik verwacht ook niet dat alle witte vlekken in de rest van het land spontaan verdwijnen. De heer **Merkies** stelt dus een beetje een theoretische vraag. De pilot is bedoeld om ervoor te zorgen dat er in gebieden waar geen betaalautomaten of andere betaaldiensten werden aangeboden, betaalautomaten zouden worden geplaatst. Dat is nu geregeld. Het wordt allemaal geregeld en dan komen we bij de heer **Merkies** terug.

De **voorzitter**: Hiermee zijn we gekomen aan het einde van dit algemeen overleg. Ik bedank de ambtenaren van Financiën, de Minister als adviseur van de Kamer, de heer **Nijboer** als initiatiefnemer en de heer **Ten Zijthoff**, die de nota deze zomer heeft geschreven, voor al hun werk. Ten slotte merk ik op dat de heer **Merkies** een VAO heeft aangevraagd.

Sluiting 16.22 uur.